EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.10.2024
COM(2024) 469 final

2024/0258 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse Moldova Vabariigi reformi- ja kasvurahastu

SELETUSKIRI

Euroopa Liidu (EL) laienemispoliitika on jätkuvalt keskse tähtsusega, et kaitsta ja edendada rahumeelset, stabiilset, tugevat ja ühtset Euroopat. Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu kinnitab vajadust teha kindlameelne geostrateegiline investeering. Moldova Vabariigi (edaspidi „Moldova“) saamine ELi liikmeks on liidu poliitilistes, majanduslikes ja julgeolekuhuvides. See on otsene vastus Moldova elanike Euroopa-püüdlustele, edendab inimeste majanduslikku ja sotsiaalset toimetulekut ning aitab saavutada turvalisemat, rahumeelset ja jõukamat tulevikku.

Moldova alustas sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile 2014. aastal, kui jõustus ajutiselt ELi ja Moldova assotsieerimisleping ning loodi põhjalik ja laiaulatuslik vabakaubanduspiirkond. Idapartnerluse majandus- ja investeerimiskava kaudu on EL koostöös rahvusvaheliste finantsasutustega juba kaasanud Moldovaga seotud juhtprojektidesse 1,6 miljardit eurot avaliku ja erasektori investeeringuid. Majandus- ja investeerimiskava on ergutanud investeeringute tegemist sellistesse elutähtsatesse sektoritesse nagu ühendatus, energiatõhusus, ettevõtluse arendamine ja konkurentsivõime. ELiga ühinemise väljavaade andis 2022. aastal Moldovale tõuke struktuurireformide elluviimiseks ja õigusnormide kiiremaks vastavusse viimiseks liidu *acquis*’ga, eelkõige põhialuste, sealhulgas õigusriigi valdkonnas, et saada varakult juurdepääs ühtsele turule. COVID-19 pandeemia ning majanduslik ja sotsiaalne koormus, mis tuleneb Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast ja Venemaa katsetest riiki desinformatsioonikampaaniate ning energiaalase ja majandusliku survestamise abil destabiliseerida, mõjutasid aga tugevalt riigi suutlikkust oma majanduskasvu taas elavdada ja vajalikke sotsiaal-majanduslikke reforme edendada. Moldova on üks piirkonna vaesemaid riike: tema sisemajanduse koguprodukt (SKP) elaniku kohta on endiselt 29 % ELi keskmisest, mis osutab märkimisväärsele mahajäämusele lähenemisel ELile. Ilma otsustava poliitilise ja majandusliku toetuseta pidurdavad praegune majanduskasvu määr ja aeglane lähenemine riigi kiiret edenemist ELiga ühinemise teel.

EL on 2023. aastal esitatud uue Lääne-Balkani majanduskasvu kavaga tunnistanud Lääne-Balkani partnerite toetamise tähtsust. Oma vankumatut toetust Ukrainale kinnitas EL spetsiaalse Ukraina rahastuga. Lääne-Balkani majanduskasvu kava kehtestati selleks, et aidata neil riikidel lahendada ELile lähenemisega seotud probleeme ja kiirendada nende ühinemisprotsessi. Kavandatud finantsabi täiendas olemasolevat rahalist toetust. Moldova majandusele ja ühiskonnale uue ja võrreldava tõuke andmiseks esitab komisjon Moldova majanduskasvu kava, mida on üksikasjalikult kirjeldatud lisatud komisjoni teatises. Selle kavaga soodustatakse reforme ja investeeringuid, mis on vajalikud nii ühinemisprotsessi kui ka Moldova majanduskasvu kiirendamiseks, et tuua kasu Moldova rahvale.

Moldova majanduskasvu kava rajaneb kolmel sambal:

- sotsiaal-majanduslike ja põhjalike reformide kiirendamine;
- Euroopa Liidu ühtsele turule juurdepääsu parandamine;
- finantsabi suurendamine spetsiaalse Moldova reformi- ja kasvurahastu (edaspidi „rahastu“) kaudu.

Need kolm sammast, mis tugevdavad vastastikku üksteist ja tuginevad reformiprotsessi tulemustele kooskõlas ELi-Moldova assotsieerimislepinguga ning majandus- ja investeerimiskavaga, tegelevad aeglase majanduskasvu peamiste struktuursete põhjustega, et tuua juba enne ELiga ühinemist integreerumisest tulenevat sotsiaal-majanduslikku kasu. Käesolevas määruses keskendutakse Moldova majanduskasvu kava kolmandale sambale.

Kavandatava rahastu eeskujuks on Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu[1].

Majanduskasvu kava keskmes oleva rahastu puhul kehtestatakse ranged tingimused, **seades ELi rahaliste vahendite väljamaksed sõltuvusse reformide elluviimise edenemisest**, eelkõige sotsiaal-majanduslikul lähenemisel ja konkurentsivõime suurendamisel ning samuti põhialuste valdkonnas tehtud edusammudest.

Rahastut rahastatakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ 2025.–2027. aasta eelarvest Moldovale ette nähtud 420 miljoni euro suurusest kahepoolsest eraldisest.

Aastatel 2025–2027 tehakse rahastust Moldovale kättesaadavaks maksimaalselt 1 785 miljonit eurot (jooksevhindades). See summa hõlmab kuni 1 500 miljonit eurot sooduslaene ja 285 miljonit eurot tagastamatut rahalist toetust. Lisaks eespool osutatud maksimumsummale, mis on kättesaadav Moldovale tehtavateks väljamakseteks, paigutatakse 135 miljonit eurot laenude andmiseks ühisesse eraldisfondi.

Tagastamatu toetus hõlmab toetust, mida liit annab naabruspoliitika investeerimisplatvormi – s.o üks määruse (EL) 2021/947 artiklis 32 osutatud piirkondlikest investeerimisplatvormidest – raames heaks kiidetud projektidele, ning täiendavat toetust. Täiendav toetus hõlmab toetust kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja tehnilist abi, mis hõlbustab reformide elluviimist ja soodustab Moldova liikumist ELiga ühinemise suunas.

Lisaks sellele peaks rahastu kaasama rahvusvahelistelt finantsasutustelt ja erasektorilt kuni 2 500 miljonit eurot uusi investeeringuid. Sarnaselt Lääne-Balkani investeerimisraamistikuga kasutatakse investeeringute tegemiseks peamiselt naabruspoliitika investeerimisplatvormi. Idapartnerluse **majandus- ja investeerimiskava** on ergutanud põhiinvesteeringuid, mida majanduskasvu kava raames jätkatakse. Need investeeringud suunatakse peamistesse sotsiaal-majanduslikku arengut võimendavatesse sektoritesse: ühenduvus, sealhulgas kestlik transport, energeetika, rohe- ja digipööre, haridus ning oskuste arendamine. Rakendamine toimub koostöös rahvusvaheliste finantsasutuste ja ELi liikmesriikide arengupankadega ning see meelitab ligi lisainvesteeringuid, sealhulgas erasektorilt.

Selleks et kasutada täiel määral ära majanduskasvu kavas sätestatud võimalusi, peaks Moldova koostama reformikava, milles kavandatakse **peamised sotsiaal-majanduslikud ja põhjalikud reformid**, mida riik kavatseb ELile lähenemise kiirendamiseks 2025.–2027. aastal ellu viia. Komisjon hindab reformikava ja kiidab selle heaks.

Reformikava on kooskõlas riigi majanduskasvu strateegiaga ning käsitleb riigi kestliku ja kaasava majanduskasvu trajektooril esinevaid struktuurseid puudusi[2].

Moldova eelarvele väga soodsate laenudena kättesaadavaks tehtud summast vähemalt 25 % eraldatakse järk-järgult naabruspoliitika investeerimisplatvormile, et tagada põhiinvesteeringute tegemine. See lisandub kahepoolse eraldise osana naabruspoliitika investeerimisplatvormi tagastamatule toetusele.

Sarnaselt Lääne-Balkani majanduskasvu kavaga rakendatakse uut rahastut rakendusmehhanismide kaudu, mis on valitud selleks, et maksimeerida reformide ja nendega seotud investeeringute kiiret elluviimist, säilitades samal ajal vajaliku kontrolli ja minimeerides Euroopa Komisjoni, Moldova ja teiste rakenduspartnerite halduskoormust. Investeeringuteks vahendite suunamine naabruspoliitika investeerimisplatvormi kaudu pakub

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1449, millega luuakse Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu.

[2]

lisakindlust usaldusriskide vastu, sest naabruspoliitika investeerimisplatvormil on hästi toimivad finantskontrollisüsteemid, mis tuginevad ka rakendavate finantsasutuste sambapõhisel hindamisel põhinevatele kontrollistandarditele. Naabruspoliitika investeerimisplatvorm on komisjoni, ELi liikmesriikide kahepoolsete rahastajate ja finantsasutuste ühtne koostööraamistik. Kõik investeeringud põhinevad olulise kahju ärahoidmise ja mitte kellegi kõrvalejätmise põhimõttel ning aitavad saavutada laiemat eesmärki aidata piirkonnal minna üle rohelisele, kliimaneutraalsele, kliimamuutustele vastupanuvõimelisele, digitaalsele ja kaasavale majandusele, mis on kooskõlas ELi normide ja standarditega.

Otsesed väljamaksed riigieelarvesse ja vahendite kättesaadavaks tegemine investeerimisettepanekute esitamiseks sõltuvad reformide elluviimisel tehtud edusammudest ja reformikavas sätestatud maksetingimuste täitmisest. Maksetingimused peavad sisaldama väljamaksete kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid vahe-eesmärke ja ajakava.

Makrotasandi finantsstabiilsus, usaldusväärne avaliku sektori finantsjuhtimine ning eelarve läbipaistvus ja järelevalve on üldtingimused, mis peavad olema maksete vabastamiseks täidetud.

Maksed tehakse kindlaksmääratud poolaasta ajakava alusel, võttes aluseks Moldova esitatud nõuetekohaselt põhjendatud taotlused, ja pärast seda, kui komisjon on kontrollinud, kas asjaomased maksetingimused on täidetud. Kui maksetingimused ei ole täidetud, peatab komisjon vastava summa või arvab selle maksest maha.

Asjaomased peatatud vahendid võidakse välja maksta 12 kuu jooksul pärast reformikavas sätestatud algset tähtaega, tingimusel et maksetingimused on vahepeal täidetud.

Majanduskasvu kavas sätestatud kolme samba rakendamine toetab kindalt ühinemisprotsessi, kiirendades Moldova viimist vastavusse ELi väärtuste, standardite ja õigusnormidega.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Rahastust antav toetus on kooskõlas Moldovale antava kahepoolse toetuse muude vormidega, samuti muude ELi vahendite, eelkõige naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ kaudu antava piirkondliku toetusega, ning täiendab neid. See tugineb ELiga ühinemise teel elluviidavatele reformidele ja on kooskõlas assotsieerimiskavaga. Samuti tugevdab see praegust toetust ja võimaldab riigil kiirendada idapartnerluse majandus- ja investeerimiskava rakendamist Moldovas. Eesmärkide saavutamiseks tuleks erilist tähelepanu pöörata sektoritele, mis on tõenäoliselt kestliku sotsiaalse ja majandusliku arengu peamised võimendajad, nagu ühendatus, transport, energeetika, digiüleminek, innovatsioon, haridus kõigil tasanditel ja oskuste arendamine.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Määruse rakendamine on kooskõlas muude välistegevuse ja välispoliitika valdkondadega (nt laienemispoliitika, naabruspoliitika, ühine välis- ja julgeolekupoliitika). Rahastu täiendab neid jõupingutusi, kiirendades Moldova kestlikku sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile, et valmistuda liidu liikmesuseks.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 212. Komisjon esitab selle kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklis 294 sätestatud menetlusega.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Kavandatav rahastu toetab laienemispoliitika raames Moldova lähenemist ELile. Seetõttu on ELil sellist toetuse andmiseks parimad võimalused. Moldova ettevalmistamine ELi liikmesuseks toimub kõige paremini ELi tasandil.

Võttes arvesse vajaliku abi ulatust, on ELil ainulaadne võimalus anda Moldovale pikaajalist välisabi õigel ajal, koordineeritult ja järjekindlalt. EL saab suurendada oma laenuvõtmisvõimet ja pakkuda Moldovale soodsatel tingimustel laenu ning anda mitmeks aastaks tagastamatut toetust ja tagatisi.

ELi delegatsioon Moldovas saab teha teabe, mis käsitleb Moldovat mõjutavaid muudatusi, igakülgselt kättesaadavaks. See võimaldab ELil olla pidevalt kursis uute vajaduste ja asjaoludega ning kohandada oma toetust muutuvatele vajadustele vastavaks, koordineerides oma tegevust tihedalt teiste kahe- ja mitmepoolsete rahastajatega.

• Proportsionaalsus

Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, sest see ei lähe kaugemale, kui on vaja Euroopa tasandil kindlaks määratud eesmärkide saavutamiseks.

Rahastut kavandatakse sihtotstarbelise meetmena, millega toetatakse kiirendatud reforme riigis, mis peab ELile järele jõudma, et ELi laienemine oleks sujuv ja vastastikku kasulik. Selle struktuur tugineb võimalikult suures ulatuses olemasolevale toetusstruktuurile (naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“), samadele rahastamismudelitele (nt naabruspoliitika investeerimisplatvorm) või olemasolevatele, kuid lihtsustatud vahenditele (tulemuspõhised vahendid).

• Vahendi valik

Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 212, milles on sätestatud seadusandlik tavamenetlus kolmandate riikidega koostöö tegemiseks, esitatakse ettepanek määrusena, mis tagab selle ühetaolise kohaldamise, tervikuna siduvuse ja otsekohaldatavuse.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Ei kohaldata.

• Konsulteerimine sidusrühmadega

Ametlikku sidusrühmadega konsulteerimist ei olnud võimalik korraldada, kuna ettepanek on kiireloomuline, et Euroopa Parlament ja nõukogu saaksid selle õigel ajal vastu võtta ja 2025. aastal toimivaks muuta.

EL tagab rahastu eesmärkide ja selle kohaldamisalasse kuuluvate võetud meetmete puhul asjakohase teavitamise ja nähtavuse Moldovas, ELis ja mujal.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ei kohaldata

- **Mõjuhinnang**

Kolme kuu jooksul pärast määruse vastuvõtmist koostatakse komisjoni talituste töödokumendina ettepanekut toetav hinnang.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata

- **Põhiõigused**

Toetuse andmise eeltingimus on see, et Moldova ja selle asutused kasutavad jätkuvalt tulemuslikke demokraatlikke mehhanisme, sealhulgas parlamentaarset mitmeparteisüsteemi ja õigusriigi põhimõtet, ning tagavad inimõiguste, sealhulgas vähemuste õiguste austamise. Moldova pühendumine reformidele ja ametiasutuste väljendatud tugev poliitiline tahe on positiivsed märgid, mida kinnitab komisjoni 2023. aasta teatises laienemispaketi kohta esitatud komisjoni hinnang.

4. MÕJU EELARVELE

Rahastu kaudu eraldatavate vahendite maksimaalne summa on aastatel 2025–2027 kõigi toetuse liikide peale 1 920 miljonit eurot, millest 420 miljonit eurot antakse tagastamatu toetusena, sealhulgas eraldistena, mida rahastatakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames Moldovale aastateks 2025–2027 ette nähtud kahepoolsest eraldisest, ja 1 500 miljonit eurot sooduslaenudena, mida annab EL.

Laenude jaoks moodustatakse ühises eraldisfondis eraldised 9 % ulatuses. Eraldised moodustatakse tagastamatust toetusest, mida rahastatakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames Moldovale aastateks 2025–2027 ette nähtud kahepoolsest eraldisest.

1 % tagastamatu toetuse komponendist (4,2 miljonit eurot) eraldatakse tehnilise ja haldusabi kuludeks, mis on seotud rahastu juhtimisega, sealhulgas järelevalve, teabevahetuse, auditeerimise ja hindamisega.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Määrus sisaldab üksikasjalikke sätteid rakendamise, järelevalve, aruandluse ja hindamise kohta.

Komisjon jälgib tähelepanelikult rahastu rakendamist. Järgides täielikult aluslepinguid, teeb komisjon rahastu rakendamiseks ja ELi välistegevuse järjepidevuse tagamiseks koostööd Euroopa Liidu välisteenistusega.

Moldova peaks looma komisjoni kehtestatud kriteeriumidel põhineva järelevalvesüsteemi ja Moldovalt oodatakse, et ta esitaks igal aastal komisjonile aruande oma reformikava rakendamise kohta. See hõlmab aruandlust reformikavas seatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude, sisekontrollisüsteemi parandamise, eelarve täitmise ning selliste alusetult makstud või väärkasutatud summade kohta, mille EL on lõpuks tagasi nõudnud.

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ja määruse artiklis 27 osutatud komiteele igal aastal hinnangu rahastust eraldatud vahendite kasutamise kohta.

Komisjon teeb ka määruse järelhindamise.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Määrus sisaldab üksikasjalikke sätteid rakendamise, järelevalve, aruandluse ja hindamise kohta.

Rakendamine rahastamisvahendi alusel toimub finantsmääruses sätestatud vormide ja rakendusmeetodite kohaselt.

Komisjon jälgib tähelepanelikult rahastu rakendamist. Järgides täielikult aluslepinguid, teeb komisjon rahastu rakendamiseks ja ELi välistegevuse järjepidevuse tagamiseks koostööd Euroopa Liidu välisteenistusega.

Moldova peaks looma komisjoni kehtestatud kriteeriumidel põhineva järelevalvesüsteemi ja Moldovalt oodatakse, et ta esitaks igal aastal komisjonile aruande oma reformikava rakendamise kohta. See hõlmab aruandlust reformikavas seatud eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude, sisekontrollisüsteemi parandamise, eelarve täitmise ning selliste alusetult makstud või väärkasutatud summade kohta, mille EL on lõpuks tagasi nõudnud.

Komisjon esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ja määruse artiklis 27 osutatud komiteele igal aastal hinnangu rahastust eraldatud vahendite kasutamise kohta.

Komisjon teeb ka määruse järelhindamise.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Käesoleva määrusega luuakse Moldova reformi- ja kasvurahastu.

I peatükk (üldsätted) hõlmab rahastu reguleerimiseset (artikkel 1), mõisteid (artikkel 2), rahastu üld- ja alaeesmärke (artikkel 3), üldpõhimõtteid (artikkel 4) ja toetuse eeltingimusi (artikkel 5).

II peatükis sätestatakse rahastu rahastamise ja rakendamise kord. Artiklis 6 sätestatakse rahastu rakendamine tagastamatu rahalise toetusena (mida rahastatakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ raames Moldovale aastateks 2025–2027 ette nähtud kahepoolsest eraldisest) ja laenudena antava toetusena. Artiklis 7 kirjeldatakse isikute ja üksuste rahastamiskõlblikkust. Artikkel 8 hõlmab komisjoni ja Moldova vahel sõlmitavat rahastulepingut, milles sätestatakse eelkõige auditi- ja kontrollisätted ning maksete tegemise kohustused ja tingimused.

III peatükis (reformikava) kirjeldatakse üksikasjalikult reformikava koostamise nõudeid ja alust (artikkel 9) ning rahastamise põhimõtteid, sealhulgas väljamaksete tegemise tingimusi (artikkel 10). Artiklis 11 kirjeldatakse üksikasjalikult Moldova esitatavat reformikava, selle koostamise korda ja elemente, mida reformikava peaks sisaldama, sealhulgas rahastust rahastatavad reformid ja investeerimisvaldkonnad ning süsteemid õigusnormide rikkumise, pettuse, korruptsiooni ja huvide konfliktide ennetamiseks, avastamiseks ja kõrvaldamiseks rahastust eraldatud vahendite kasutamisel.

Komisjon hindab reformikava vastavalt artiklis 12 sätestatud kriteeriumidele. Komisjon võtab vastu artiklis 13 kirjeldatud rakendusotsuse, milles sätestatakse laenutoetuse esialgne summa juhuks, kui maksetingimusi ja tähtaegu on järgitud, ning eelmaksed, mille jaoks Moldova on toetusõiguslik. Artikkel 14 võimaldab Moldoval esitada muudetud reformikava ja paluda komisjonil oma rakendusotsust muuta.

Artikkel 15 hõlmab komisjoni ja Moldova vahel sõlmitavat laenulepingut ning eeskirju komisjoni laenuvõtmise jaoks turgudel. Artiklis 16 sätestatakse eraldiste korraldus. Artiklis 17 sätestatakse eeskirjad Moldovale eelmaksete tegemiseks, kui Moldova järgib artiklis 5 kirjeldatud eeltingimusi. Artiklis 18 kirjeldatakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi projekte. Artiklis 19 kirjeldatakse üksikasjalikult reformikavas sätestatud makromajandusliku stabiilsuse, usaldusväärse avaliku sektori finantsjuhtimise, läbipaistvuse ning eelarve järelevalvega seotud üldtingimuste ja maksetingimuste täitmise korral tehtavate väljamaksete korda.

Maksed tehakse kord poolaastas pärast seda, kui Moldova on esitanud rahaliste vahendite eraldamise taotluse, olles saavutanud kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed vahe-eesmärgid ning seega rahuldavalt täitnud asjaomased maksetingimused. Kui komisjoni hinnang on negatiivne, peetakse täitmata maksetingimustele vastav osa summast kinni. Kinnipeetud vahendid saab alles siis eraldada, kui Moldova on järgnevas vahendite eraldamise taotluses nõuetekohaselt põhjendanud, et ta on võtnud asjaomaste maksetingimuste rahuldava täitmise tagamiseks vajalikud meetmed. Artiklis 19 sätestatakse ka, et summat ei maksta välja kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkide eest, mida ei ole 31. detsembriks 2028 täidetud, kuid komisjon võib summasid vähendada, kui see mõjutab ELi finantshuve või kui Moldova rikub oluliselt rahastu raames sõlmitud lepingutest tulenevat kohustust. Artiklis 20 sätestatakse eeskirjad, millega reguleeritakse läbipaistvust nende isikute ja üksuste jaoks, kes saavad reformikava rakendamiseks rahalisi vahendeid.

IV peatükis (ELi finantshuvide kaitse) on sätted, mida komisjon ja Moldova peavad järgima, et tagada tulemuslik kontroll rahastu rakendamise üle. Artiklis 21 sätestatakse kohustused, mis peavad kajastuma rahastu lepingus. Need hõlmavad asjakohaseid meetmeid, mille eesmärk on ennetada, avastada ja kõrvaldada pettusi, korruptsiooni, huvide konflikte ja õigusnormide rikkumisi, mis mõjutavad ELi finantshuve, topeltrahastamise vältimist, õiguslike meetmete võtmist omastatud rahaliste vahendite tagasinõudmiseks, rahastu vahendite saajate kohta piisavate andmete kogumist ning komisjonile, Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) ja Euroopa Prokuratuurile antavaid õigusi. Artikliga 21 antakse komisjonile õigus summasid vähendada või tagasi nõuda, kui see mõjutab ELi finantshuve, kui toimub kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkide tagasipööramine või kui Moldova rikub oluliselt rahastu raames sõlmitud lepingutest tulenevat kohustust. Artiklis 22 esitatakse Moldova sisekontrollisüsteeme käsitlevad sätted.

VI peatükis („Järelevalve, aruandlus ja hindamine“) sätestatakse järelevalves ja hindamises kasutatavad näitajad ja tulemused (artikkel 23), tulemustabeli koostamine (artikkel 24),

rahastu järelhindamine (artikkel 25) ning Moldova aruandlus majandus- ja rahandusteemalise dialoogi raames (artikkel 26).

VII peatükis (lõppsätted) sätestatakse komiteemenetlus (artikkel 27) ning esitatakse teavet, teabevahetust ja avalikustamist (artikkel 28) ning jõustumist puudutavad sätted (artikkel 29).

2024/0258 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega luuakse Moldova Vabariigi reformi- ja kasvurahastu

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 212,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Liit on rajatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artiklis 2 osutatud väärtustele, sealhulgas demokraatia, õigusriik ja inimõiguste austamine. Need väärtused on osa 1993. aasta juunis Kopenhaagenis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud ühinemiskriteeriumidest (edaspidi „Kopenhaageni kriteeriumid“), mis on liidu liikmeks saamise tingimused.

(2) Laienemisprotsess rajaneb kindlaksmääratud kriteeriumidel, õiglasel ja rangel tingimuslikkusel ning saavutatust lähtumise põhimõttel. Jätkuvalt on oluline kindlalt järgida põhimõtet „põhialused kõigepealt“, mis eeldab suure tähelepanu pööramist õigusriigile, põhiõigustele, demokraatlike institutsioonide toimimisele ja avaliku halduse reformile ning majanduskriteeriumidele. Edenemine sõltub sellest, kuidas Moldova Vabariik (edaspidi „Moldova“) viib ellu liidu *acquis*’ga vastavusse viimiseks vajalikke reforme.

(3) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on samuti näidanud, et laienemine on geostrateegiline investeering rahusse, julgeolekusse ja stabiilsusesse. Liit on täielikult ja ühemõtteliselt pühendunud Moldova väljavaatele saada liidu liikmeks. Moldova suunitlus ja ühinemiseks võetud kohustused väljendavad selgelt tema strateegilist valikut ja kuuluvust väärtuste kogukonda. Moldova teekond ELiga ühinemise suunas peab olema kindlalt seotud käegakatsutavate ja konkreetsete edusammudega reformide vallas.

(4) Liidu ja Moldova ühistes huvides on edendada reformide abil oma poliitilisi, õigus- ja majandussüsteeme, pidades silmas tulevast liidu liikmesust, ja toetada ühinemisprotsessi. Liidu liikmesuse väljavaatel on märkimisväärne ümberkujundav mõju, millega kaasnevad positiivsed demokraatlikud, poliitilised, majanduslikud ja ühiskondlikud muudatused.

(5) Enne ühinemist on vaja esile tuua mõned liidu liikmesuse eelised. Nende eeliste keskmes on majanduslik lähenemine. Praegu on Moldova lähenemise tase – SKP põhjal elaniku kohta, väljendatuna ostujõu standardites – endiselt madal, moodustades 29 % liidu keskmisest, ning edusammud ei ole piisavalt kiired.

(6) Kuna ühinemisläbirääkimised Moldovaga algasid 2024. aasta juunis, on oluline, et Moldova ühinemistee toetamine viidaks tasemele, mis on võrreldav teiste ühinemisläbirääkimisi pidavate kandidaatriikidega, ning tagataks vastavad vahendid.

(7) Moldova majanduskasvu kava rakendamine nõuab asjakohast rahastamist uue sihtotstarbelise rahastamisvahendi, reformi- ja kasvurahastu kaudu, et aidata riigil ellu viia kestlikku majanduskasvu ja põhialuste valdkonnas edenemist soodustavaid reforme.

(8) Moldova majanduskasvu kava eesmärkide saavutamiseks tuleks investeerimisvaldkondades erilist tähelepanu pöörata sektoritele, mis tõenäoliselt toimivad sotsiaalse ja majandusliku arengu peamiste võimendajatena: ühendatus, sealhulgas kestlik transport, süsinikuheite vähendamine, energeetika, rohe- ja digipööre, samuti haridus, tööturul osalemine ja oskuste arendamine, pöörates erilist tähelepanu noortele.

(9) Rahastu peaks tuginema Moldova assotsieerimiskavale ning idapartnerluse majandus- ja investeerimiskava rakendamisele Moldovas, mis suunas investeeringuid sellistesse elutähtsatesse sektoritesse nagu ühendatus, energiatõhusus, ettevõtluse arendamine ja konkurentsivõime.

(10) Kestlik transporditaristu on oluline, et parandada ühendatust Moldova ja liidu vahel. See peaks toetama Moldova integreerumist liidu transpordivõrku. Läbivaadatud üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) raames pikendas komisjon Läänemere – Musta mere – Egeuse mere Euroopa transpordikoridori Moldovasse. TEN-T võrk on võrdlusalus kestliku transporditaristu, sealhulgas keskkonnasõbralike transpordivahendite, näiteks raudteede, samuti transpordi digiteerimise rahastamiseks.

(11) Rahastust tuleks toetada investeeringuid ja reforme, mis edendavad Moldova teekonda majanduse ja ühiskonna digiüleminekule kooskõlas liidu 2030. aasta visiooniga, mis on esitatud komisjoni teatises „Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil“, millega edendatakse kaasavat digimajandust, mis toob kasu kõigile kodanikele. Rahastu peaks püüdma hõlbustada Moldoval tema liiduga seotud üld- ja digieesmärkide saavutamist. Nagu komisjon märkis oma 15. juuni 2023. aasta teatises „5G küberturvalisuse meetmepaketi rakendamine“, peaks 5G küberturvalisuse meetmepakett olema võrdlusaluseks liidu rahastamisele, et tagada piirkonnas digitaristu projektide turvalisus, vastupidavus ja tervikluse kaitse.

(12) Rahastust tuleks anda toetust kehtestatud kriteeriumidel ja selgetel maksetingimustel põhinevate üld- ja alaeesmärkide täitmiseks. Nende üld- ja alaeesmärkide poole tuleks püüelda vastastikku tugevdaval viisil. Rahastu peaks toetama laienemisprotsessi, kiirendades liidu väärtuste, õigusaktide, normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu *acquis*) vastavusse viimist, et saada liidu liikmeks, kiirendama Moldova järkjärgulist integreerumist liidu ühtse turuga, samuti kiirendama tema sotsiaal-majanduslikku lähenemist liidule. Samuti peaks rahastu edendama heanaaberlikke suhteid.

(13) Lisaks sotsiaal-majandusliku lähenemise edendamisele peaks rahastu aitama kiirendada reforme, mis on seotud laienemisprotsessi põhialustega, sealhulgas õigusriigi, põhiõiguste, muu hulgas pagulaste, vähemuste hulka kuuluvate isikute, sealhulgas rahvusvähemuste ja romade õiguste, samuti lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI) õigustega. Ühtlasi peaks rahastu parandama demokraatlike institutsioonide ja haldusasutuste toimimist, riigihankeid, riigiabi kontroll ja riigi rahanduse juhtimist, võitlust korruptsiooni ja organiseeritud

kuritegevuse vastu, kvaliteetset haridust ja koolitust ning tööhõivepoliitikat, riigi rohepööret ning kliima- ja keskkonnaeesmärkide täitmist.

(14) Rahastu peaks aitama Moldoval valmistuda liidu liikmesuseks ja olema kooskõlas olemasoleva laienemismetoodikaga[3].

(15) Rahastu peaks täiendama olemasolevat majandus- ja rahandusteemalist dialoogi selle ulatust kahjustamata, edendades seeläbi majandusintegratsiooni ja ettevalmistusi liidu mitmepoolseks järelevalveks majanduspoliitika üle.

(16) Rahastu peaks edendama tulemuslikkuse arendamise põhimõtteid, järgides lisanduvust muudest liidu programmidest ja vahenditest antavale toetusele ja saavutatavat vastastikust täiendavust, püüdes vältida dubleerimist ning tagada koostoime käesoleva määruse alusel antava toetuse ning liidu, liikmesriikide, kolmandate riikide, mitmepoolsete ja piirkondlike organisatsioonide ja üksuste antava muu abi vahel, kaasa arvatud nii ekspordi- kui arengurahastusest koosnevad integreeritud finantsabi paketid.

(17) Kooskõlas kaasava partnerluse põhimõttega peaks komisjon püüdma tagada, et Moldova asjaomaste sidusrühmadega – sealhulgas sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega – konsulteeritakse nõuetekohaselt ja neile on õigel ajal kättesaadav asjakohane teave, nii et nad saaksid sisukalt osaleda programmide kavandamisel ja elluviimisel ning nendega seotud järelevalves.

(18) Selleks et toetada rahastu eesmärke ning tugevdada Moldova asjakohast suutlikkust reformikava rakendada, tuleks anda tehnilist abi ja piiriülese koostöö abi.

(19) Rahastu peaks tagama kooskõla ELi lepingu artiklis 21 sätestatud liidu välistegevuse üldeesmärkidega ja neid toetama, sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste austamine. Eelkõige peaks rahastu tagama inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte kaitse ja edendamise.

(20) Rahastu peaks edendama innovatsiooni, teadusuuringuid ning koostööd akadeemiliste ringkondade ja tööstuse vahel, et toetada rohe- ja digipööret, edendades kohalikku tööstust ja pöörates erilist tähelepanu kohaliku tasandi mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja idufirmadele.

(21) Moldova peaks näitama üles tõsiseltvõetavat pühendumust Euroopa väärtustele, sealhulgas järgides liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat, kaasa arvatud liidu piiravaid meetmeid.

(22) Rahastu rakendamisel tuleks arvesse võtta liidu strateegilist autonoomiat ning liidu ja selle liikmesriikide strateegilisi huve ja väärtusi, millel liit rajaneb.

(23) Rahastu raames võetavad meetmed peaksid toetama edusamme liidu sotsiaalsete, kliima- ja keskkonnastandarditega vastavusse viimisel, ÜRO kestliku arengu eesmärkide, ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkuleppe, ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja kõrbestumise tõkestamise konventsiooni sihtide saavutamisel ning ei tohiks viia keskkonnaseisundi halvenemiseni ega põhjustada kahju keskkonnale ega kliimale. Rahastust rahastatavad meetmed peaksid olema kooskõlas Moldova riiklike energia- ja kliimakavadega, nende riiklikult kindlaksmääratud panuse ja eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Rahastu peaks aitama kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja võimele kohaneda kliimamuutuste kahjuliku mõjuga ning edendama vastupanuvõimet

[3] COM(2020) 57 final.

kliimamuutustele. Eelkõige peaks rahastu raames rahastamine edendama üleminekut vähese süsinikuheitega, kliimaneutraalsele, kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ja ringmajandusele.

(24) Käesoleva määruse rakendamisel tuleks juhinduda võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise põhimõttest, nagu need on välja töötatud võrdõiguslikkuse liidu strateegiates. See peaks edendama ja arendama soolist võrdõiguslikkust ja soolise aspekti arvestamist, tagama naiste sisulise osalemise otsustusprotsessides ja naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamise ning püüdma kaitsta ja edendada naiste ja tütarlaste õigusi, samuti ennetama naistevastast vägivalda ja perevägivalda ning võitlema nende vastu, võttes arvesse asjakohaseid ELi soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavasid ning asjakohaseid nõukogu järeldusi ja rahvusvahelisi konventsioone. Lisaks tuleks käesolevat määrust rakendada täielikus kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, sealhulgas lastekaitse ning töötajate õiguste osas. Rahastu rakendamine peaks olema kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja selle protokolliga ning tagama rahastu investeeringute ja tehnilise abi puhul ligipääsetavuse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/882.

(25) Võttes arvesse Euroopa rohelist kokkulepet kui Euroopa kestliku majanduskasvu strateegiat ning kliima- ja elurikkuse eesmärkide saavutamisega tegelemise olulisust kooskõlas institutsioonidevahelises kokkuleppes võetud kohustustega, peaks rahastu aitama saavutada üldist eesmärki suunata 30 % liidu eelarve kuludest kliimaeesmärkide toetamisele ja 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 % elurikkuse eesmärkidele. Kliimaeesmärkide saavutamisega peaks olema seotud vähemalt 37 % tagastamatust rahalisest toetusest, sealhulgas eraldistest, mida antakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi – s.o üks määruse (EL) 2021/947[4] artiklis 32 osutatud piirkondlikest investeerimisplatvormidest – raames heaks kiidetud projektidele. See summa tuleks arvutada Rio markerite abil, tulenevalt kohustusest teatada OECD-le ELi rahvusvahelisest kliimarahastusest, samuti muudest rahvusvahelistest lepingutest või raamistikest. Juba 2025. aasta juunis kohaldatakse ELi kliimakoefitsiente, mida kohaldatakse kõigi 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku programmide suhtes ja mis on esitatud komisjoni talituste töödokumendis „Kliimaküsimuste integreerimise struktuur mitmeaastases finantsraamistikus 2021–2027“ (SWD(2022) 225), ka mitmeaastase finantsraamistiku rubriigi 6 („Naabrus ja maailm“) kliimakulutuste suhtes. Rahastu järgib teiste rubriigi 6 vahendite lähenemisviisi, et tagada piirkonnas järjepidev kliimaalane aruandlus. Rahastust tuleks toetada meetmeid, mis järgivad täielikult liidu kliima- ja keskkonnaalaseid standardeid ja prioriteete ning olulise kahju ärahoidmise põhimõtet Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852(6) artikli 17 tähenduses.

(26) Projekt kiidetakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks pärast seda, kui komisjon on seda hinnanud ja liikmesriigid on naabruspoliitika investeerimisplatvormi nõukogus esitanud positiivse arvamuse.

(27) Komisjon peaks koostöös liikmesriikide ja Moldovaga tagama toetuse andmisel nõuetele vastavuse, sidususe, järjekindluse ja vastastikuse täiendavuse, suurema läbipaistvuse ja aruandekohustuse, sealhulgas rakendades asjakohaseid sisekontrollisüsteeme ja pettusevastast poliitikat. Rahastust antava toetuse eeltingimus peaks olema see, et Moldova järgib ja austab tulemuslikke demokraatlikke

[4] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L 239, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

mehhanisme, sealhulgas parlamentaarset mitmeparteisüsteemi, vabu ja ausaid valimisi, pluralistlikku meediat, kohtusüsteemi sõltumatust ja õigusriigi põhimõtet, ning tagab kõigi inimõigustega seotud kohustuste täitmise, sealhulgas vähemuste õiguste austamise.

(28) Ajavahemikul 2025–2027 tuleks rahastut toetada naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ vahenditest kokku 420 miljoni euro ulatuses ja laenudena kuni 1 500 miljoni euro ulatuses. See summa peaks katma 9 % määraga eraldisi, mida on vaja 135 miljonile eurole vastavate laenude jaoks, liidu toetust naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektidele, nagu on osutatud artikli 18 lõikes 2, ning täiendavat toetust, sealhulgas toetust kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja tehnilist abi. Tagastamatut toetust tuleks rahastada naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketist. Kohaldada tuleks kõiki määruse (EL) 2021/947 sätteid, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti. Kavandatava rahastu eeskujuks on Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu.

(29) Artikli 19 lõikes 3 osutatud otsused laenudena antavaks toetuseks vahendite eraldamise kohta tuleks vastu võtta ajavahemikus 1. jaanuarist 2025 kuni 30. juunini 2029. See lõppkuupäev hõlmab aega, mis komisjonil kulub asjaomaste maksetingimuste eduka täitmise hindamiseks ja sellele järgneva vahendite eraldamise otsuse vastuvõtmiseks.

(30) Selleks et maksimeerida liidu rahalise toetuse finantsvõimendust lisainvesteeringute ligimeelitamiseks ja tagada liidu kontroll kulude üle, tuleks reformikava toetavaid investeeringuid rakendada naabruspoliitika investeerimisplatvormi kaudu. Moldova peaks tegema vähemalt 25 % riigile eraldatud laenusummast kättesaadavaks naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks kiidetud investeerimisprojektidele. See lisandub tagastamatule toetusele, mida liit neile projektidele annab.

(31) Rahastu antavatest laenudest tulenev finantskohustus ei tohiks moodustada osa välistegevuse tagatise summast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/947 artikli 31 lõike 4 tähenduses.

(32) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need on sätestatud määruses (EL, Euratom) 2024/2509 ning nendega määratakse kindlaks eelkõige menetlus eelarve kehtestamiseks ning selle otseseks ja kaudseks täitmiseks toetuste, hangete, finantsabi, segarahastamistoimingute ja välisekspertide tasustamise teel ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll.

(33) Rahastamiskõlblikkuse piirangud rahastu raames toimuvates väljavalimismenetlustes tuleks ette näha, kui see on tegevuse eripära arvesse võttes asjakohane või juhul, kui tegevus mõjutab julgeolekut või avalikku korda.

(34) Et tagada rahastu tõhus rakendamine, sealhulgas hõlbustada Moldova integreerimist Euroopa väärtusahelatesse, peaksid kõik rahastu raames rahastatavad tarned ja hangitud materjalid pärinema liikmesriikidest, Moldovast, kandidaatriikidest ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalistelt ning riikidest, mis pakuvad Moldovale Euroopa Liidu pakutavaga võrreldavat toetust, võttes arvesse nende majanduse suurust, ja mille jaoks komisjon on kehtestanud vastastikuse juurdepääsu välisabile

Moldovas, välja arvatud juhul, kui varustust ja materjale ei ole üheski neist riikidest võimalik mõistlikel tingimustel hankida.

(35) Moldovaga tuleks sõlmida rahastuleping, et kehtestada liidu ja Moldova vahelise finantskoostöö põhimõtted ning määrata kindlaks rahastust antava liidu rahastamise kontrolli, finantsjärelevalve, järelevalve, hindamise, aruandluse ja auditeerimisega seotud vajalikud mehhanismid, makse, tollimakse ja tasusid käsitlevad reeglid ning meetmed õigusnormide rikkumise, pettuste, korruptsiooni ja huvide konfliktide ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja kõrvaldamiseks. Seega tuleks Moldovaga sõlmida ka laenuleping, milles sätestatakse erisätted laenu vormis antavate rahaliste vahendite haldamiseks ja rakendamiseks. Nii rahastuleping kui ka laenuleping tuleks nõudmise korral edastada Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

(36) Rahastulepingus tuleks sätestada Moldova kohustus tagada kooskõlas liidu andmekaitsepõhimõtete ja kohaldatavate andmekaitsenormidega piisavate andmete kogumine rahastatavate isikute ja üksuste kohta, sealhulgas teave tegelike tulusaajate kohta, ning juurdepääs nendele andmetele, et rakendada reformikava meetmeid.

(37) Rahastu rakendamist tuleks Moldovas toetada sidusate ja prioriteetsete sihipäraste reformide ja investeerimisprioriteetidega (edaspidi „reformikava“), millega luuakse kaasava kestliku sotsiaal-majandusliku kasvu edendamise raamistik, mis on selgelt sõnastatud ning kooskõlas liidu ühinemisnõuete ja laienemisprotsessi põhialustega. Reformikava on üldine raamistik rahastu eesmärkide saavutamiseks. Reformikava tuleks koostada tihedas koostöös asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, ning nende panust tuleks kajastada. Liidu toetuse väljamaksmine peaks sõltuma maksetingimuste järgimisest ja mõõdetavatest edusammudest nende reformide elluviimisel, mis on ette nähtud komisjoni hinnatud ja ametlikult heaks kiidetud reformikavas. Rahaliste vahendite eraldamine tuleks vastavalt struktureerida ja see peaks kajastama rahastu eesmärke.

(38) Reformikava peaks sisaldama sihipäraseid reformimeetmeid ja prioriteetseid investeerimisvaldkondi koos maksetingimustega mõõdetavate kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete vahe-eesmärkide näol, mis näitavad meetmete rahuldavat edenemist või lõpuleviimist, ning kõnealuste meetmete rakendamise ajakava. Reformikava peaks sisaldama ka naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames rakendamiseks kavandatud investeerimisprojektide esialgset loetelu. Need vahe-eesmärgid tuleks kavandada rakendamiseks hiljemalt 31. detsembriks 2027, kuigi selliste meetmete üldine lõpuleviimine võib toimuda ka pärast 2027. aastat, kuid mitte hiljem kui 31. detsembril 2028. Reformikavas tuleks kirjeldada ka Moldova süsteemi, mille abil tulemuslikult ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi, korruptsiooni, sealhulgas suurkorruptsiooni, pettust ning huvide konflikte rahastust eraldatud vahendite kasutamisel, samuti korda, mille abil vältida, et rahastu raames ja muudest liidu programmidest ning muudelt rahastajatelt ei saadaks topeltrahastust.

(39) Reformikava peaks sisaldama selgitust selle kohta, kuidas aitavad meetmed kaasa kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, olulise kahju ärahoidmise põhimõttele ja digiüleminekule.

(40) Reformikava raames võetavad meetmed peaksid aitama parandada tulemuslikku riigi rahanduse juhtimis- ja kontrollisüsteemi, võidelda rahapesu, maksustamise vältimise, maksudest kõrvalehoidmise, korruptsiooni, pettuse ja organiseeritud kuritegevuse vastu ning luua tõhusa riigiabi kontrollisüsteemi, mille eesmärk on tagada kõigile ettevõtjatele õiglased tingimused.

(41) Reformikava peaks sisaldama selliste süsteemide kirjeldust ja 32. peatükiga seotud konkreetseid meetmeid, et aidata Moldoval viia oma auditi- ja kontrollinõuded kooskõlla liidu standarditega. Kui vahendite eraldamise taotlus hõlmab artikli 19 lõikes 2 osutatud 32. peatükiga seotud meedet, ei või komisjon vastu võtta otsust, millega antakse luba rahaliste vahendite eraldamiseks, välja arvatud juhul, kui ta annab sellisele meetmele positiivse hinnangu.

(42) Reformikava peaks sisaldama ka näitajaid, mille abil hinnatakse käesolevas määruses sätestatud rahastu üld- ja alaeesmärkide saavutamisel tehtud edusamme. Need näitajad peaksid põhinema rahvusvaheliselt kokkulepitud näitajatel. Näitajad peaksid olema ka võimalikult sidusad peamiste tulemusnäitajatega, mis on esitatud komisjoni rakendusotsuses, millega kiidetakse heaks Lääne-Balkani reformikavad vastavalt määrusele (EL) 2024/1449, ja EFSD+ tulemuste mõõtmise raamistikus. Näitajad peaksid olema asjakohased, vastuvõetavad, realistlikud, lihtsad ja usaldusväärsed.

(43) Komisjon peaks hindama reformikava käesolevas määruses loetletud kriteeriumide alusel. Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused reformikava heakskiitmiseks. Kui see on asjakohane, võtab komisjon nõuetekohaselt arvesse nõukogu otsust 2010/427/EL(11) ja Euroopa välisteenistuse rolli.

(44) Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 110 lõike 2 kohane tööprogramm, mis võetakse vastu kooskõlas määruse (EL) 2021/947 asjakohaste sätetega, peaks hõlmama summasid, mida rahastatakse naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketist.

(45) Võttes arvesse vajadust rakendada rahastut paindlikult, peaks Moldoval olema võimalik esitada komisjonile põhjendatud palve rakendusotsuse muutmiseks, kui objektiivsete asjaolude tõttu ei ole enam võimalik reformikava, sealhulgas asjakohaseid maksetingimusi osaliselt või täielikult täita. Moldoval peaks olema võimalik esitada põhjendatud palve reformikava muutmiseks, sealhulgas teha vajaduse korral ettepanekuid lisade kohta. Komisjonil peaks olema võimalik rakendusotsust muuta.

(46) Rahastulepingus tuleks sätestada Moldova kohustus tagada kooskõlas liidu andmekaitsepõhimõtete ja kohaldatavate andmekaitsenormidega piisavate andmete kogumine rahastatavate isikute ja üksuste kohta, sealhulgas teave tegelike tulusaajate kohta, ning juurdepääs nendele andmetele, et rakendada reformikava meetmeid. Reformikavale peaks olema võimalik anda rahalist toetust laenu vormis. Moldova rahastamisvajaduste taustal on asjakohane korraldada finantsabi andmine mitmekesise rahastamise strateegia alusel, mis on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 224 ühtse rahastamismeetodina, mis peaks suurendama liidu võlakirjade likviidsust ning liidu emiteerimise atraktiivsust ja kulutõhusust.

(47) Asjakohane on anda Moldovale väga soodsatel tingimustel laene, mille maksimaalne tagasimaksetähtaeg on 40 aastat ja mille põhisumma tagasimaksmine ei alga enne 2034. aastat.

(48) Võttes arvesse, et rahastu raames Moldovale laenude vormis antava toetusega seotud finantsriskid on võrreldavad finantsriskidega, mis on seotud määruse (EL) 2021/947 kohaste laenutehingutega, peaks vastavalt määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklile 214 käesoleva määruse kohastest laenudest tulenevate finantskohustuste katteks moodustatavate eraldiste määr olema 9 % ja eraldiste moodustamiseks tuleks

kasutada naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketti.

(49) Tagamaks, et Moldova käsutuses on esimeste reformide elluviimiseks vajalik starditoetus, peaks Moldoval olema eelmaksetena juurdepääs kuni 7 %-le käesoleva rahastu raames ette nähtud rahalise abi kogusummast, millest on maha arvatud täiendav toetus, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidele antav toetus ja tehniline abi ning laenude andmiseks moodustatavad eraldised, tingimusel et rahalised vahendid on kättesaadavad ja rahastu raames antava toetuse eeltingimused on täidetud.

(50) Liidu toetuse andmisel on oluline tagada Moldovale nii paindlikkus kui ka programmeeritavus. Moldova peaks iga kuue kuu tagant esitama nõuetekohaselt põhjendatud taotluse rahaliste vahendite eraldamiseks hiljemalt kaks kuud pärast reformikava heakskiitmist käsitlevas komisjoni rakendusotsuses sätestatud vahe-eesmärkide kavandatud täitmise tähtaega. Selleks tuleks rahastu vahendid eraldada kindlaksmääratud poolaasta ajakava alusel olenevalt rahaliste vahendite kättesaadavusest, tuginedes Moldova esitatud rahaliste vahendite eraldamise taotlusele, ning pärast seda, kui komisjon on kontrollinud nii makromajandusliku stabiilsuse, usaldusväärse avaliku sektori finantsjuhtimise, eelarve läbipaistvuse ja järelevalvega seotud üldtingimuste kui ka asjakohaste maksetingimuste rahuldavat täitmist. Kui maksetingimus ei ole reformikava heakskiitmise otsuses sätestatud esialgse ajakava kohaselt täidetud, võib komisjon jätta sellele tingimusele vastavad rahalised vahendid osaliselt või täielikult eraldamata, järgides osalise makse puhuks kehtestatud metoodikat. Eraldamata jäetud vahendid võib eraldada järgmise vahendite eraldamise perioodi jooksul ja kuni 12 kuud pärast esialgses ajakavas sätestatud algset tähtaega, kui maksetingimused on täidetud. Esimesel rakendamisaastal tuleks seda tähtaega pikendada 24 kuuni alates esialgsest negatiivsest hinnangust.

(51) Erandina finantsmääruse artikli 116 lõigetest 2 ja 5 tuleks kehtestada riigieelarvesse tehtavate maksete maksetähtaeg, mis algab Moldovale väljamakseid lubava otsuse teatavakstegemise kuupäevast, ning välistada komisjonilt Moldovale viivise maksmine.

(52) Komisjon peaks eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse raames Euroopa Parlamendi esitatud taotluse korral esitama üksikasjaliku teabe liidu eelarve täitmise kohta rahastu raames, eelkõige tehtud auditite, sealhulgas tuvastatud puuduste ja võetud parandusmeetmete kohta, ning naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektide kohta, sealhulgas kohaldataval juhul Moldova kaasrahastamise summa ja muud rahastamisallikad, sealhulgas liidu muudest rahastamisvahenditest.

(53) ELi lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel vastu võetud ELi piiravate meetmete raames ei tohi rahalisi vahendeid ega majandusressursse teha otse ega kaudselt kättesaadavaks loetellu kantud juriidilistele isikutele, üksustele ega asutustele või nende kasuks. Seetõttu ei tohiks selliseid loetellu kantud üksusi ega neile kuuluvaid või nende kontrolli all olevaid üksusi rahastust toetada.

(54) Läbipaistvuse ja vastutavuse huvides peaks Moldova avaldama ajakohastatud andmed vahendite lõppsaajate kohta, kes saavad rahastu raames reformide ja investeeringute elluviimiseks rahastust kumulatiivselt rohkem kui 50 000 eurot.

(55) Määruse (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013(13) ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95,(14) (Euratom, EÜ) nr 2185/96(15) ja (EL) 2017/1939(16) kohaselt tuleb liidu finantshuve

kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas selliste meetmetega, mis käsitlevad õigusnormide rikkumiste, pettuste, huvide konfliktide ja topeltrahastamise ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist ning kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist.

(56) Eelkõige peaks Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) olema vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid pistelisi kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettusi, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust.

(57) Kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 129 tuleks komisjonile, OLAFile, Euroopa Kontrollikojale ja kohaldataval juhul Euroopa Prokuratuurile anda vajalikud õigused ja juurdepääs, sealhulgas kolmandate isikute poolt, kes on kaasatud liidu vahendite rakendamisse.

(58) Komisjon peaks tagama liidu finantshuvide tulemusliku kaitsmise rahastu kasutamisel. Võttes arvesse pikaajalist Moldovale antud finantsabi ka kaudse eelarve täitmise raames ning võttes arvesse riigi järkjärgulist vastavusse viimist liidu sisekontrollistandardite ja -tavadega, peaks komisjon suurel määral tuginema Moldova sisekontrolli- ja pettuseennetussüsteemide toimimisele. Eelkõige tuleks komisjoni ja OLAFit ja kohaldataval juhul Euroopa Prokuratuuri viivitamata teavitada kõigist võimalikest õigusnormide rikkumiste, pettuse, korruptsiooni ja huvide konflikti juhtumitest, mis mõjutavad rahastu vahendite rakendamist.

(59) Lisaks peaks Moldova andma komisjonile viivitamata teada õigusnormide rikkumisest, sealhulgas pettustest, mille halduslik või kohtulik tuvastamine on esmakordne, ning hoidma teda haldus- ja kohtumenetluste edenemisega kursis. Et viia selline teavitamine vastavusse liikmesriikide hea tavaga, peaks see olema elektrooniline, kasutades komisjoni loodud rikkumisjuhtumite haldamise süsteemi.

(60) Moldova peaks kehtestama järelevalvesüsteemi, mille kaudu saadud andmeid kasutatakse reformikava maksetingimuste täitmise kohta iga poole aasta tagant esitatavas aruandes, mis lisatakse vahendite eraldamise poolaasta taotlusele. Moldova peaks rahastust toetavate meetmetega seoses koguma andmeid ja teavet, mille alusel ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi, pettusi, korruptsiooni ja huvide konflikte, ning võimaldama nendele juurdepääsu.

(61) Komisjon peaks tagama, et kasutusele on võetud selged seiremehhanismid ja sõltumatud hindamismehhanismid, mis tagaksid liidu eelarve täitmisel tulemusliku vastutuse ja läbipaistvuse ning käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks tehtavate edusammude tulemusliku hindamise.

(62) Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule igal aastal aruande käesoleva määruse eesmärkide saavutamise edenemise kohta.

(63) Komisjon peaks rahastut pärast selle lõppemist hindama.

(64) Moldova peaks toetama vaba ja mitmekesist meediat, mis parandab ja edendab arusaamist liidu väärtustest ja võimalikust liidu liikmesusest tulenevatest kasudest ja kohustustest, võttes samal ajal otsustavaid meetmeid võitluses välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise vastu. Samuti peaksid nad tagama üldsuse ennetava, selge ja järjepideva teavitamise, sealhulgas liidu toetuse valdkonnas. Liidu rahaliste vahendite saajad peaksid aktiivselt tunnistama liidu rahaliste vahendite päritolu ja tagama liidu rahastamise nähtavuse kooskõlas ELi välistegevuse alase teabe edastamise ja nähtavuse käsiraamatuga.

(65) Rahastu rakendamisega peaks kaasnema tõhus strateegiline teavitustegevus ja avalik diplomaatia liidu väärtuste edendamiseks ning liidu toetuse lisaväärtuse esiletoomiseks.

(66) Kuna käesoleva määruse eesmärke ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(67) Moldova õigeaegseks ja viivituseta rahastamiseks peaks käesolev määrus jõustuma järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

Üldsätted

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega luuakse ajavahemikuks 2025–2027 Moldova reformi- ja kasvurahastu (edaspidi „rahastu“).

2. Määrusega nähakse ette Moldovale abi andmine liidu väärtustega kooskõlas olevate reformide, eelkõige kaasavate ja kestlike sotsiaal-majanduslike reformide ja laienemisprotsessi põhialuseid puudutavate reformide elluviimiseks ja investeeringute tegemiseks Moldova reformikava rakendamisel.

3. Rahastu rakendamise suhtes kohaldatakse määruses (EL) 2021/947 sätestatud norme, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

(1) „Moldova“ – Moldova Vabariik;

(2) „rahastuleping“ – komisjoni ja Moldova vahel sõlmitud kokkulepe, milles sätestatakse Moldova ja komisjoni vahelise finantskoostöö põhimõtted käesoleva määruse alusel; see leping on rahastamisleping määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 114 lõike 2 tähenduses;

(3) „laienemispoliitika raamistik“ – Euroopa Ülemkogu ja nõukogu poolt käesoleva määruse rakendamiseks kindlaks määratud üldine poliitikaraamistik, mis hõlmab muudetud laienemismetoodikat, lepinguid, millega luuakse õiguslikult siduvad suhted Moldovaga, kandidaatriikidega peetavaid ühinemisläbirääkimisi reguleerivaid läbirääkimisraamistikke, kui see on kohaldatav, samuti Euroopa Parlamendi resolutsioone, komisjoni asjaomaseid teatisi, sealhulgas, kui see on kohaldatav,

õigusriigi kohta, ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ühisteatisi;

(4) „laenuleping“ – liidu ja Moldova vahel sõlmitud leping, milles sätestatakse rahastust antava laenutoetuse suhtes kohaldatavad tingimused;

(5) „reformikava“ – terviklik, sidus ja prioriseeritud komplekt sihipäraseid reforme ja prioriteetseid investeerimisvaldkondi Moldovas, sealhulgas maksetingimused, mis näitavad seotud meetmete rahuldavat edenemist või lõpuleviimist, ning nende rakendamise esialgne ajakava;

(6) „meetmed“ – reformid ja investeeringud, mis on ette nähtud III peatüki kohases reformikavas;

(7) „maksetingimused“ – rahaliste vahendite eraldamise tingimused jälgitavate ja mõõdetavate kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkide vormis, mida Moldova peab täitma, nagu on sätestatud III peatüki kohases reformikavas;

(8) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatav toiming, mille puhul kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus arengut rahastavate asutuste või muude avalik-õiguslike finantsasutuste, sealhulgas ekspordikrediidi agentuuride või erasektori finantseerimisasutuste ja investorite antava tagastatavas vormis toetusega;

(9) „vahendite lõppsaaja“ – rahastust rahalisi vahendeid saav isik või üksus; finantsabina kättesaadavaks tehtud rahaliste vahendite puhul on vahendite lõppsaaja Moldova riigikassa; naabruspoliitika investeerimisplatvormi kaudu kättesaadavaks tehtud rahaliste vahendite puhul on vahendite lõppsaaja investeerimisprojekti rakendav töövõtja või alltöövõtja;

(10) „olulise kahju ärahoidmise põhimõte“ – põhimõte, mille kohaselt ei toetata ega viida ellu keskkonnaeesmärki oluliselt kahjustavat majandustegevust määruse (EL) 2020/852 artikli 17 tähenduses, kui see on asjakohane;

(11) „naabruspoliitika investeerimisplatvorm“ – üks määruse (EL) 2021/947 artiklis 32 osutatud piirkondlikest investeerimisplatvormidest.

Artikkel 3

Rahastu eesmärgid

1. Rahastu üldeesmärgid on:

(a) toetada laienemisprotsessi, kiirendades vastavusseviimist liidu väärtuste, õigusaktide, normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu *acquis*) reformide vastuvõtmise ja elluviimise teel, pidades silmas tulevast liidu liikmesust;

(b) toetada Moldova järkjärgulist integreerumist liidu ühtse turuga;

(c) kiirendada Moldova majanduse sotsiaal-majanduslikku lähenemist liidule;

(d) edendada heanaaberlikke suhteid ja inimestevahelisi kontakte.

2. Rahastu alaeesmärgid on:

(a) tugevdada veelgi laienemisprotsessi põhialuseid, sealhulgas õigusriigi põhimõtet ja põhiõigusi, demokraatlike institutsioonide toimimist, kaasa arvatud polariseerumise vähendamist, tugevdada avalikku haldust ning täita majanduskriteeriume; sealhulgas edendada sõltumatut kohtusüsteemi, tugevdada piirkonnas julgeolekut ja stabiilsust, jõulisemalt võidelda pettuse ning korruptsiooni kõigi vormide, sealhulgas suurkorruptsiooni ja onupojapoliitika, organiseeritud kuritegevuse, piiriülese kuritegevuse ja rahapesu, samuti terrorismi rahastamise, maksudest kõrvalehoidmise ja maksupettuse ning maksustamise vältimise vastu; suurendada rahvusvahelise õiguse järgimist; tugevdada meediavabadust ja meedia sõltumatust ning akadeemilist vabadust; võidelda vihakõne vastu; luua kodanikuühiskonnale soodne keskkond, soodustada sotsiaaldialoogi; edendada soolist võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist, mittediskrimineerimist ja sallivust, et tagada vähemuste hulka kuuluvate isikute, sealhulgas rahvusvähemuste ja romade, samuti lesbide, geide, biseksuaalsete, trans- ja intersooliste inimeste õiguste austamine ja seda võimendada;

(b) edendada Moldova täielikku vastavusseviimist ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga (ÜVJP), liidu piiravad meetmed kaasa arvatud;

(c) võidelda liidu ja selle väärtuste vastu suunatud desinformatsiooni ning välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise vastu;

(d) liikuda viisapoliitika liidu viisapoliitikaga ühtlustamise suunas;

(e) tugevdada avaliku halduse tulemuslikkust, suurendada suutlikkust ja investeerida Moldova haldustöötajatesse; tagada juurdepääs teabele, avalik kontroll ja kodanikuühiskonna kaasamine otsustusprotsessidesse; toetada läbipaistvust, aruandekohustust, struktuurireforme ja head valitsemistava kõikidel tasanditel, sealhulgas järelevalve- ja uurimisvolitusi avalike vahendite jaotamise ja vahenditele juurdepääsu üle, samuti riigi rahanduse juhtimisel ning riigihangete ja riigiabi kontrolli valdkonnas; toetada algatusi ja organeid, mis on seotud rahvusvahelise õiguse toetamise ja täitmise tagamisega Moldovas;

(f) kiirendada Moldova üleminekut kestlikule, kliimaneutraalsele ja kaasavale majandusele, mis on võimeline taluma liidu ühtse turu konkurentsisurvet, ning stabiilsele investeerimiskeskkonnale, ja vähendada tema strateegilist sõltuvust;

(g) edendada Moldova majandusintegratsiooni liidu ühtse turuga, eelkõige kaubavahetus- ja investeeringuvoogude suurendamise teel, ja vastupanuvõimeliste liidu väärtusahelatega;

(h) toetada tõhustatud integratsiooni ELi ühtse turuga täiustatud ja kestliku ühenduvuse kaudu koostoimes üleeuroopaliste võrkudega, et tugevdada heanaaberlikke suhteid ja inimestevahelisi kontakte;

(i) kiirendada kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja Euroopa rohelise kokkuleppega kaasavat ja kestlikku roheüleminekut kliimaneutraalsusele 2050. aastaks, hõlmates kõiki majandussektoreid, eelkõige energiasektorit, sealhulgas üleminekut vähese süsinikuheitega kliimaneutraalsele, kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ringmajandusele, tagades samas investeeringute vastavuse olulise kahju ärahoidmise põhimõttele;

(j) edendada digiüleminekut ja digioskusi kui kestliku arengu ja kaasava majanduskasvu eeldust;

(k) edendada innovatsiooni, teadusuuringuid ning koostööd akadeemiliste ringkondade ja tööstuse vahel, et toetada rohe- ja digipööret, edendades kohalikku tööstust ja pöörates eriti tähelepanu kohaliku tasandi mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja idufirmadele;

(l) edendada kvaliteetset haridust, koolitust, ümber- ja täiendusõpet kõikidel tasanditel, pöörates eriti tähelepanu noortele, sealhulgas noorte töötuse vähendamisele, ajude äravoolu ennetamisele ja haavatavate kogukondade, sealhulgas pagulaste toetamisele, ning toetada tööhõivepoliitikat, sealhulgas töötajate õigusi kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, ja võitlust vaesuse vastu.

Artikkel 4

Üldpõhimõtted

1. Rahastust antavat toetust haldab komisjon kooskõlas ELi-Moldova assotsieerimislepingus ning ELi laienemispoliitikas sätestatud majandusreformide peamiste põhimõtete ja eesmärkidega.

2. Rahastu raames tehtav koostöö on vajaduspõhine ning edendab arengu tulemuslikkuse põhimõtteid: Moldova isevastutus arenguprioriteetide eest, keskendumine selgele tingimuslikkusele ja käegakatsutavatele tulemustele, kaasavad partnerlused, läbipaistvus ja vastastikune aruandekohustus. See koostöö põhineb ressursside tulemuslikul ja tõhusal jaotamisel ja kasutamisel.

3. Makromajandusliku finantsabi andmine ei kuulu käesoleva rahastu kohaldamisalasse.

4. Rahastust antav toetus lisandub muudest liidu programmidest ja rahastamisvahenditest antavale toetusele ning täiendab seda. Käesoleva määruse alusel rahastamiskõlblik tegevus võib saada toetust ka muudest liidu programmidest ja rahastamisvahenditest, kui selline toetus ei kata samu kulusid ning kui on tagatud piisav järelevalve ja eelarvekontroll. Komisjon tagab vastastikuse täiendavuse ja koostoime rahastu ja muude liidu programmide vahel, et vältida abi dubleerimist ja topeltrahastust.

5. Et edendada oma tegevuse vastastikust täiendavust, sidusust ja tõhusust, teevad komisjon ja liikmesriigid koostööd ning püüavad kooskõlas välisabi valdkonna tegevuse jõulisemaks koordineerimiseks kehtestatud põhimõtetega, sealhulgas tõhustatud koordineerimise kaudu liikmesriikidega kohalikul tasandil, vältida dubleerimist ja tagada koostoime käesoleva määruse alusel antava abi ning liidu, liikmesriikide, kolmandate riikide, mitmepoolsete ja piirkondlike organisatsioonide ja üksuste, näiteks rahvusvaheliste organisatsioonide ja asjaomaste rahvusvaheliste finantsasutuste, asutuste ja liiduväliste abiandjate antava muu abi vormide vahel, kaasa arvatud nii ekspordi- kui arengurahastusest koosnevad integreeritud finantsabi paketid. Selline koordineerimine kohalikul tasandil hõlmab korrapäraseid ja õigeaegseid konsultatsioone ning sagedast teabevahetust kogu rahastu rakendamise jooksul.

6. Rahastu raames toimuvas tegevuses peavoolustatakse ja edendatakse demokraatiat, inimõigusi ja soolist võrdõiguslikkust, järkjärgulist vastavusse viimist liidu sotsiaalsete, kliima- ja keskkonnastandarditega, peavoolustatakse kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist, katastroofiohu vähendamist, kui see on

asjakohane, keskkonnakaitset ja elurikkust, sealhulgas asjakohasel juhul keskkonnamõju hindamise abil, ning toetatakse kestliku arengu eesmärkide saavutamist, edendades integreeritud meetmeid, mis võivad luua kaasnevaid hüvesid ja täita sidusalt mitut eesmärki. Selle juures tuleb vältida varade kasutuskõlbmatuks muutumist ning juhinduda olulise kahju ärahoidmise ja mitte kellegi kõrvalejätmise põhimõttest, samuti kestlikkuse integreerimise lähenemisviisist, mis on Euroopa rohelise kokkuleppe alus. Kliimaeesmärkide saavutamisega peaks olema seotud vähemalt 37 % tagastamatust rahalisest toetusest, sealhulgas eraldistest, mida antakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks kiidetud projektidele.

7. Moldova ja komisjon tagavad, et reformikava ettevalmistamise ja rahastu rakendamise ajal võetakse arvesse ja edendatakse soolist võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning sooküsimuste lõimimist. Moldova ja komisjon võtavad asjakohased meetmed, et välistada diskrimineerimine soo, rassi või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse põhjal. Komisjon annab nende meetmete kohta aru soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavade kohase korrapärase aruandluse raames.

8. Rahastu raames ei toetata tegevust ega meetmeid, mis on vastuolus Moldova riiklike energia- ja kliimakavadega, nende Pariisi kokkuleppe kohase riiklikult kindlaksmääratud panusega ja eesmärgiga saavutada kliimaneutraalsus hiljemalt 2050. aastaks või millega edendatakse investeeringuid fossiilkütustesse või millel on märkimisväärne kahjulik mõju keskkonnale, kliimale või elurikkusele.

9. Kooskõlas kaasava partnerluse põhimõttega püüab komisjon asjakohasel juhul tagada demokraatliku kontrolli, mis seisneb selles, et Moldova valitsus konsulteerib oma parlamendiga, samuti asjaomaste sidusrühmadega, kaasa arvatud kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskond, sealhulgas, kui see on asjakohane, vähekaitstud rühmad, pagulased ning kõik vähemused ja kogukonnad, võimaldamaks neil osaleda rahastust rahastamiseks sobiva tegevuse kavandamisel ja elluviimisel ning sellega seotud järelevalve-, kontrolli- ja hindamisprotsessides, olenevalt sellest, mis on asjakohane. Sellise konsulteerimise eesmärk on esindada Moldova ühiskonna mitmekesisust.

10. Komisjon tagab tihedas koostöös liikmesriikide ja Moldovaga, et täidetakse liidu võetud kohustus suurendada toetuse andmise läbipaistvust ja vastutust toetuse andmise eest, sealhulgas edendades sisekontrollisüsteemide ning pettusevastase poliitika rakendamist ja karmistamist. Komisjon teeb artiklis 24 osutatud tulemustabeli kaudu üldsusele kättesaadavaks teabe toetuse mahu ja eraldamise kohta. Moldova avaldab ajakohastatud andmed vahendite lõppsaajate kohta, kes saavad rahastu raames liidu vahendeid reformide ja investeeringute elluviimiseks, nagu on kirjeldatud artiklis 20.

Artikkel 5

Liidu toetuse eeltingimused

1. Rahastust antava toetuse eeltingimus on see, et Moldova järgib ja austab tulemuslikke demokraatlikke mehhanisme, sealhulgas parlamentaarset mitmeparteisüsteemi, vabu ja ausaid valimisi, pluralistlikku meediat, kohtusüsteemi sõltumatust ja õigusriigi põhimõtet, ning tagab kõigi inimõigustega seotud kohustuste täitmise, sealhulgas vähemuste õiguste austamise.

2. Komisjon jälgib lõikes 1 sätestatud eeltingimuste täitmist enne Moldovale rahastust vahendite, sealhulgas eelmaksete eraldamist ja kogu rahastust toetuse andmise perioodil, võttes nõuetekohaselt arvesse laienemispoliitika raamistikku. Komisjon võtab järelevalveprotsessis arvesse ka rahvusvaheliste organite, näiteks Euroopa Nõukogu ja selle Veneetsia komisjoni või Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo asjakohaseid soovitusi.

3. Komisjon võib vastu võtta otsuse, milles järeldatakse, et mõned käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud eeltingimustest ei ole täidetud, ning eelkõige jätta artiklis 19 osutatud rahalised vahendid eraldamata, olenemata sellest, kas artiklis 10 osutatud maksetingimused on täidetud.

II PEATÜKK

Rahastamine ja rakendamine

Artikkel 6

Rakendamine

1. Rahastut toetatakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ vahenditest kokku 420 miljoni euro ulatuses ja laenudena kuni 1 500 miljoni euro ulatuses. Laenude summa ei moodusta osa välistegevuse tagatise summast määruse (EL) 2021/947 artikli 31 lõike 4 tähenduses.

2. Tagastamatut rahalist toetust rahastatakse ajavahemikul 1. jaanuarist 2025 kuni 31. detsembrini 2027 naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketist. See summa katab eraldised, mis moodustatakse laenude andmiseks kokku 135 miljoni euro ulatuses, liidu toetuse naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektidele, nagu on osutatud artikli 18 lõikes 2, ning täiendava toetuse, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidele antava toetuse ja tehnilise abi. Seda rahastamist rakendatakse määruse (EL) 2021/947 kohaselt.

   Artikli 19 lõikes 3 osutatud otsused laenudena antavaks toetuseks vahendite eraldamise kohta võetakse vastu ajavahemikus 1. jaanuarist 2025 kuni 30. juunini 2029.

3. Liidu toetuse eraldamist haldab komisjon kooskõlas reformikavas sätestatud reformide peamiste põhimõtete ja eesmärkidega. Kõik rahalised vahendid, välja arvatud lõikes 2 osutatud täiendav toetus ja lõikes 5 osutatud vahendid, eraldatakse kaks korda aastas tehtavate osamaksetena, mis põhinevad vajalike reformide lõpuleviimisel kindlaksmääratud tähtajaks, nagu on kokku lepitud reformikavas ja kiidetud heaks komisjoni rakendusotsuses.

4. Moldova teeb vähemalt 25 % talle eraldatud laenukomponendist kättesaadavaks investeerimisprojektidele, mis on heaks kiidetud naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames, mis on üks määruse (EL) 2021/947 artiklis 32 osutatud piirkondlikest investeerimisplatvormidest. Artiklis 8 osutatud rahastulepingus sätestatakse selle kohustuse üksikasjad ning üksikasjalikud rakenduseeskirjad ja -põhimõtted. Selle kohustuse täitmata jätmisel peatatakse

käesoleva rahastu raames tehtavad edasised toimingud ja nõutakse kõnealused summad Moldovalt tagasi, nagu on osutatud artiklis 19.

5. Kuni 1 % lõikes 2 osutatud tagastamatust toetusest võib kasutada rahastu rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistavaks tegevuseks, järelevalveks, kontrolliks, auditeerimiseks ja hindamiseks, mis on vajalikud rahastu haldamiseks ja selle eesmärkide saavutamiseks, eelkõige uuringuteks, ekspertide kohtumisteks, koolitusteks, konsultatsioonideks Moldova ametiasutustega, konverentsideks, sidusrühmadega, sealhulgas kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning kodanikuühiskonna organisatsioonidega konsulteerimiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sealhulgas kaasavaks teavitustegevuseks, ning käesoleva määruse eesmärkidega seotud liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks, IT-võrkudega seotud kulutusteks, mis keskenduvad infotöötlusele ja -vahetusele, tööalaselt kasutatavateks infotehnoloogiavahenditeks, samuti kõigi muude kulude katteks peakorteris ja liidu delegatsioonis, mis on seotud rahastu jaoks nõutava haldus- ja koordineerimistoega. Samuti võib katta kulusid, mis on seotud läbipaistvust toetava ja muu tegevusega, nagu projektide või programmide kvaliteedi kontroll ja järelevalve kohapeal, ning reformide ja investeeringute hindamisel ja rakendamisel korraldatava kogemusnõustamise ja ekspertidepoolse nõustamise kulusid.

Artikkel 7

Reeglid isikute ja üksuste rahastamiskõlblikkuse, tarnete ja materjalide päritolu ning rahastuga seotud piirangute kohta

1. Erandina määruse (EL) 2021/947 artiklist 28 on osalemine rahastu raames rahastatavate meetmetega seotud hankemenetluses ja toetuste andmise menetluses avatud rahvusvahelistele ja piirkondlikele organisatsioonidele ning kõigile füüsilistele isikutele, kes on järgmiste riikide kodanikud, ja juriidilistele isikutele, kelle tegelik asukoht on järgmistes riikides:

   (a) liikmesriigid, Moldova, kandidaatriigid ja Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalised;

   (b) riigid, kes annavad Moldovale toetust tasemel, mis on võrreldav liidu antava toetusega, võttes arvesse nende majanduse suurust, ja kelle puhul komisjon on kehtestanud Moldovas vastastikuse juurdepääsu välisabile.

2. Lõike 1 punktis b osutatud vastastikuse juurdepääsu võib lubada vähemalt üheks aastaks, kui riik annab võrdsetel tingimustel rahastamiskõlblikkuse liidu ja rahastuga seoses rahastamiskõlblike riikide üksustele.

   Komisjon teeb otsuse vastastikuse kättesaadavuse kohta pärast Moldovaga konsulteerimist.

3. Kõik käesolevast rahastust toetatavad tarned ja hangitud materjalid peavad pärinema mõnest lõike 1 punktides a ja b osutatud riigist, välja arvatud juhul, kui neid ei ole üheski neist riikidest võimalik mõistlikel tingimustel hankida. Lisaks kohaldatakse lõikes 6 sätestatud piirangueeskirju.

4. Käesoleva artikli kohaseid rahastamiskõlblikkuse eeskirju ei kohaldata rahastamiskõlbliku töövõtja või (asjakohasel juhul) alltöövõtja palgatud või muul viisil seadusliku lepinguga seotud füüsiliste isikute suhtes ja nendega ei tekitata

nimetatutele kehtivaid kodakondsusega seotud piiranguid, välja arvatud juhul, kui kodakondsusega seotud piirangud põhinevad lõikes 6 sätestatud eeskirjadel.

5. Tegevuste puhul, mida kaasrahastab üksus või mida rakendatakse eelarve otsese või kaudse täitmise raames koos määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud üksustega, kohaldatakse lisaks käesoleva artikli alusel kehtestatud eeskirjadele ka nende üksuste suhtes kohaldatavaid eeskirju, sealhulgas asjakohasel juhul käesoleva artikli lõikega 6 ette nähtud piiranguid, mida on nõuetekohaselt kajastatud nende üksustega sõlmitud rahastamislepingutes ja lepingulistes dokumentides.

6. Lõigetes 1 ja 3 sätestatud rahastamiskõlblikkuse eeskirju ning tarnete ja materjalide päritolureegleid, samuti lõikes 4 sätestatud füüsiliste isikute kodakondsust käsitlevaid eeskirju võib piirata hankemenetlustes osalevate juriidiliste isikute kodakondsuse, geograafilise asukoha või laadi ning tarnete ja materjalide geograafilise päritolu alusel, kui:

   (a) sellised piirangud on vajalikud tegevuse või väljavalimismenetluse eripära või eesmärkide tõttu või kui need piirangud on vajalikud tegevuse tulemuslikuks elluviimiseks;

   (b) meede või hankeleping mõjutab julgeolekut või avalikku korda, eelkõige seoses liidu, liikmesriikide või Moldova strateegiliste varade ja huvidega, sealhulgas digitaristu (sh 5G võrgutaristu), side- ja infosüsteemide ning nendega seotud tarneahelate julgeoleku, vastupanuvõime ja terviklikkuse kaitsega.

7. Rahastamiskõlbmatutest riikidest pärit pakkujaid, taotlejaid ja kandidaate võib käsitada rahastamiskõlblikena kiireloomulistel juhtudel või juhul, kui vajalikud teenused ei ole rahastamiskõlblike riikide või territooriumide turul kättesaadavad, või muudel põhjendatud juhtudel, kui rahastamiskõlblikkuse reeglite kohaldamine muudaks meetme elluviimise võimatuks või ülemäära raskeks.

8. ELi lepingu artikli 29 ja ELi toimimise lepingu artikli 215 alusel vastu võetud ELi piiravate meetmete raames ei tohi rahalisi vahendeid ega majandusressursse teha otse ega kaudselt kättesaadavaks sellistele juriidilistele isikutele, üksustele ega asutustele või nende kasuks, kelle suhtes kohaldatakse liidu piiravaid meetmeid. Rahastu ei toeta otseselt ega kaudselt selliseid isikuid ja üksusi ega nende omandis või kontrolli all olevaid üksusi, sealhulgas juhul, kui tegemist on kaudsete omanike, tarneahela alltöövõtjate või lõplike kasusaajatega.

Artikkel 8

Rahastuleping

1. Komisjon sõlmib Moldovaga käesoleva määruse rakendamiseks rahastulepingu, milles sätestatakse Moldova kohustused ja maksetingimused rahaliste vahendite väljamaksmiseks.

2. Rahastulepingut täiendab artikli 15 kohane laenuleping, milles sätestatakse laenu vormis antava rahastamise haldamise ja rakendamise kord. Rahastuleping, sealhulgas kõik sellega seotud dokumendid, tehakse taotluse korral üheaegselt ja viivitamata Euroopa Parlamendile ja nõukogule kättesaadavaks.

3. Moldovale antakse toetust alles pärast rahastulepingu ja laenulepingu jõustumist.

4. Moldovaga sõlmitud rahastuleping ja laenuleping tagavad määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 129 sätestatud kohustuste täitmise.

5. Rahastulepingus sätestatakse vajalikud üksikasjalikud sätted alljärgneva kohta:

(a) Moldova võetav kohustus teha otsustavaid edusamme püüdlustes saavutada tugev õigusraamistik pettuse vastu võitlemiseks ning kehtestada tõhusamad ja tulemuslikumad kontrollisüsteemid, sealhulgas asjakohased mehhanismid rikkumisest teatajate kaitseks, samuti asjakohased mehhanismid ja meetmed, mis võimaldavad tulemuslikult ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi, pettust, korruptsiooni ja huvide konflikte ning hoogustada võitlust rahapesu, organiseeritud kuritegevuse, avaliku sektori vahendite omastamise, terrorismi rahastamise, maksustamise vältimise, maksupettuse ja maksudest kõrvalehoidmise ning muu ebaseadusliku tegevuse vastu, mis mõjutab rahastust antavaid vahendeid;

(b) rahaliste vahendite eraldamise, kinnipidamise ja vähendamise eeskirjad kooskõlas artikliga 19;

(c) üksikasjalikud eeskirjad, mis käsitlevad Moldova kohustust anda osa laenude kogusummast naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektidele vastavalt artikli 6 lõikele 4;

(d) juhtimise, kontrolli, seire, järelevalve, hindamise, aruandluse ja auditeerimisega seotud tegevus, samuti süsteemi läbivaatamised, uurimised, pettustevastased meetmed ja koostöö;

(e) eeskirjad, mille alusel antakse komisjonile aru selle kohta, kas ja kuidas on täidetud artiklis 10 osutatud maksetingimused;

(f) maksude, tollimaksude ja muude lõivudega seotud eeskirjad kooskõlas määruse (EL) 2021/947 artikli 27 lõigetega 9 ja 10;

(g) meetmed õigusnormide rikkumiste, pettuse, korruptsiooni ja huvide konfliktide tulemuslikuks ennetamiseks, avastamiseks ja kõrvaldamiseks ning määruse raames liidu vahendeid kasutavate isikute või üksuste kohustus viivitamata teavitada komisjoni, OLAFit ja asjakohasel juhul Euroopa Prokuratuuri kahtlustatavatest ja tegelikest õigusnormide rikkumise, pettuse, korruptsiooni, huvide konflikti ja muu ebaseadusliku tegevuse juhtumitest, mis mõjutavad rahastu raames eraldatud vahendeid, ning nende järelmeetmetest;

(h) artiklites 21 ja 22 osutatud kohustused, sealhulgas täpsed reeglid ja ajakava, mille kohaselt Moldova andmeid kogub ning need komisjonile, OLAFile, Euroopa Kontrollikojale ja asjakohasel juhul Euroopa Prokuratuurile kättesaadavaks tehakse;

(i) kord, millega tagatakse, et laenutoetuse väljamaksetaotlused jäävad olemasoleva laenusumma piiresse kooskõlas artikli 6 lõikega 1;

(j) komisjoni õigus vähendada määruse alusel antavat toetust proportsionaalselt ja nõuda sisse määruse eesmärkide saavutamiseks antud summad, millele on viidatud artikli 6 lõikes 1, või nõuda laenu ennetähtaegset tagasimaksmist, kui esineb liidu finantshuve mõjutavaid õigusnormide rikkumisi, pettust, korruptsiooni või huvide konflikte, mida Moldova ei ole kõrvaldanud, või kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkide tagasipööramist või kui on toimunud rahastulepingus sätestatud kohustuste raske rikkumine;

(k) eeskirjad ja kord, mille kohaselt Moldova peab rahastu rakendamise järelevalve ja artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamise hindamise eesmärgil aru andma;

(l) Moldova kohustus edastada komisjonile elektrooniliselt artiklis 20 osutatud andmed.

III PEATÜKK

Reformikava

Artikkel 9

Reformikava esitamine

1. Käesoleva määruse alusel toetuse saamiseks esitab Moldova komisjonile ajavahemikku 2025–2027 hõlmava reformikava, mis põhineb ELi-Moldova assotsieerimislepingus sätestatud sotsiaal-majanduslike ja põhjalike reformide peamistel põhimõtetel ja eesmärkidel, milles on kokku lepitud Euroopa naabruspoliitika ja laienemispoliitika raamistikus.

2. Reformikavas esitatakse artiklis 3 sätestatud üld- ja alaeesmärkide saavutamise üldine raamistik, milles nähakse ette reformid, mille Moldova peab ellu viima, samuti investeerimisvaldkonnad. Reformikava peab sisaldama meetmeid reformide elluviimiseks tervikliku ja sidusa paketi kaudu. Laienemisprotsessi põhialuste, sealhulgas õigusriigi, korruptsiooni, kaasa arvatud kõrgetasemelise korruptsiooni vastase võitluse, põhiõiguste ja sõnavabaduse valdkonnas tuleb võtta reformikavades arvesse laienemispoliitika raamistikus esitatud hinnanguid.

3. Reformikavad peavad olema kooskõlas viimase makromajandusliku ja eelarvepoliitika raamistikuga, mis esitati komisjonile liiduga peetava majandus- ja rahandusteemalise dialoogi raames.

4. Reformikava peab olema kooskõlas Moldova liiduga ühinemise raames ja muudes asjakohastes dokumentides kindlaks määratud reformiprioriteetidega, Pariisi kokkuleppe kohase riiklikult kindlaksmääratud panusega ja eesmärgiga saavutada hiljemalt 2050. aastaks kliimaneutraalsus, ning neid toetama.

5. Reformikavas tuleb järgida artiklis 4 sätestatud üldpõhimõtteid.

6. Reformikava koostatakse kaasaval ja läbipaistval viisil, konsulteerides sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

7. Komisjon kutsub Moldovat üles esitama oma reformikava kolme kuu jooksul alates käesoleva määruse jõustumisest. Komisjon edastab Moldova reformikava Euroopa Parlamendile ja nõukogule niipea, kui ta on selle kätte saanud.

Artikkel 10

Reformikava kohase rahastamise põhimõtted

8. Määrusega ergutatakse reformikava rakendamist rahaliste vahendite eraldamisele maksetingimuste määramisega. Kõnealuseid maksetingimusi kohaldatakse artikli 6

lõike 1 kohaste rahaliste vahendite suhtes, välja arvatud täiendav toetus, sealhulgas toetus kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja tehniline abi. Need maksetingimused esitatakse mõõdetavate kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkidena. Vahe-eesmärgid kajastavad edusamme konkreetsete sotsiaal-majanduslike reformide elluviimisel ning laienemisprotsessi põhialuste valdkonnas, mis on seotud artiklis 3 sätestatud rahastu eesmärkide saavutamisega kooskõlas laienemispoliitika raamistikuga.

9. Nimetatud maksetingimuste täitmine käivitab rahaliste vahendite täieliku või osalise eraldamise sõltuvalt tingimuste täitmise tasemest.

10. Makromajanduslik finantsstabiilsus, usaldusväärne avaliku sektori finantsjuhtimine, eelarve läbipaistvus ja järelevalve on maksete tegemise üldtingimused, mis peavad olema rahaliste vahendite eraldamiseks täidetud.

Rahastu vahenditest ei toetata tegevust ega meetmeid, mis kahjustavad piirkonna rahukokkuleppeid.

Artikkel 11

Reformikava sisu

1. Reformikavas sätestatakse eelkõige järgmised põhjendatud elemendid:

(a) meetmed, mis kujutavad endast sidusat, terviklikku ja piisavalt tasakaalustatud tegutsemist artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas struktuurireformid, investeeringud ja meetmed artiklis 5 osutatud eeltingimuste täitmiseks, kui see on asjakohane;

(b) selgitus selle kohta, kuidas meetmed on kooskõlas artiklis 4 osutatud üldpõhimõtetega ning artiklites 4 ja 10 osutatud nõuete, strateegiate, kavade ja programmidega;

(c) selgitus selle kohta, kuidas meetmed peaksid veelgi tugevdama artikli 3 lõike 2 punktis n osutatud laienemisprotsessi põhialuseid, sealhulgas õigusriiki, põhiõigusi ja korruptsioonivastast võitlust;

(d) naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames arutamiseks ja heakskiitmiseks kavandatud investeerimisprojektide ja -programmide soovituslik loetelu, sealhulgas vastavad üldised investeerimismahud ja rakendamise kavandatud ajakavad;

(e) selgitus selle kohta, mil määral peaksid meetmed kaasa aitama kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele ning tagama nende kooskõla olulise kahju ärahoidmise põhimõttega;

(f) selgitus selle kohta, mil määral peaksid meetmed kaasa aitama digiüleminekule;

(g) selgitus selle kohta, mil määral peaksid meetmed kaasa aitama haridus-, koolitus-, tööhõive ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisele;

(h) selgitus selle kohta, mil määral peaksid meetmed kaasa aitama soolisele võrdõiguslikkusele ning naiste ja tüdrukute mõjuvõimu suurendamisele ja nende õiguste edendamisele;

(i) reformide ja investeeringute esialgne ajakava ning rahaliste vahendite eraldamise kavandatud maksetingimused mõõdetavate kvalitatiivsete ja

kvantitatiivsete vahe-eesmärkidena, mis plaanitakse saavutada hiljemalt 31. detsembriks 2027;

(j) selgitus selle kohta, kuidas meetmed peaksid kaasa aitama järkjärgulisele ja pidevale vastavusse viimisele ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga, sealhulgas liidu piiravate meetmetega;

(k) Moldova kord, millega tagatakse reformikava tulemuslik järelevalve, aruandlus ja hindamine, sealhulgas kavandatavad mõõdetavad kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed vahe-eesmärgid ning lõikes 2 sätestatud asjakohased näitajad;

(l) kirjeldus Moldova süsteemi kohta, millega tulemuslikult ennetatakse, avastatakse ja kõrvaldatakse õigusnormide rikkumisi, pettust, korruptsiooni, sealhulgas kõrgetasemelist korruptsiooni ja huvide konflikte ning tagatakse riigiabi kontrolli eeskirjade täitmine, ning kavandatud meetmed olemasolevate puuduste kõrvaldamiseks reformikava rakendamise esimestel aastatel;

(m) reformikava ettevalmistamise ja asjakohasel juhul rakendamise puhul kokkuvõte kooskõlas Moldova õigusraamistikega korraldatud konsulteerimisest asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas Moldova parlamendi, kohalike ja piirkondlike esinduskogude ja omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega, ning sellest, kuidas kõnealuste sidusrühmade seisukoht kajastub reformikavas;

(n) reformikava käsitlev teavitus- ja nähtavuskava, mis on suunatud Moldova kohalikele sihtrühmadele;

(o) muu asjakohane teave.

2. Reformikava peab olema tulemuspõhine ja sisaldama näitajaid, mille abil hinnatakse artiklis 3 sätestatud üld- ja alaeesmärkide saavutamisel tehtud edusamme. Need näitajad peavad põhinema rahvusvaheliselt kokkulepitud näitajatel ja Moldova poliitikaga seotud juba olemasolevatel näitajatel, kui see on asjakohane ja vajalik. Näitajad peavad olema ka võimalikult sidusad peamiste tulemusnäitajatega, mis on esitatud komisjoni rakendusotsuses, millega kiidetakse heaks Lääne-Balkani reformikavad vastavalt määrusele (EL) 2024/1449, ja EFSD+ tulemuste mõõtmise raamistikus.

Artikkel 12

Komisjoni hinnang reformikavale

1. Komisjon hindab põhjendamatu viivituseta Moldova reformikava või vajaduse korral selle mis tahes muudatuse asjakohasust, põhjalikkust ja sobivust. Hindamise käigus teeb komisjon Moldovaga tihedat koostööd ning võib esitada tähelepanekuid, küsida lisateavet või nõuda Moldovalt oma reformikava läbivaatamist või muutmist.

2. Käesoleva määruse artikli 11 lõike 1 punktis j sätestatud eesmärgiga seoses võtab komisjon kooskõlas otsusega 2010/427/EL nõuetekohaselt arvesse Euroopa välisteenistuse rolli ja panust.

3. Reformikava hindamisel võtab komisjon arvesse asjakohast kättesaadavat analüütilist teavet Moldova kohta, sealhulgas tema makromajanduslikku olukorda ja võla jätkusuutlikkust, põhjendusi ja artiklis 13 osutatud elemente, mille Moldova on esitanud, ning muud asjakohast teavet, näiteks artiklis 11 loetletud teavet.

4. Hindamisel võtab komisjon arvesse eelkõige järgmisi kriteeriume:

(a) kas reformikava kujutab endast asjakohast, terviklikku, sidusat ja piisavalt tasakaalustatud vastust artiklis 3 sätestatud eesmärkidele ja sisaldab artiklis 11 sätestatud elemente;

(b) kas reformikava ja selles sisalduvad meetmed on kooskõlas artiklites 4 ja 11 osutatud põhimõtete, strateegiate, kavade ja programmidega;

(c) kas võib eeldada, et reformikava aitab kiiremini ületada Moldova ja liidu vahelist sotsiaal-majanduslikku lõhet ning edendab seeläbi toetusesaaja majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnaalast arengut, toetab lähenemist liidu standarditele, vähendab ebavõrdsust ja tugevdab sotsiaalset sidusust;

(d) kas reformikava tugevdab eeldatavasti veelgi laienemisprotsessi põhialuseid, millele on osutatud artikli 3 lõike 2 punktis a;

(e) kas võib eeldada, et reformikava kiirendab Moldova üleminekut kestlikule, kliimaneutraalsele ning kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ja kaasavale majandusele tänu ühenduvuse parandamisele, edusammudele rohe- ja digipöörde, sealhulgas elurikkuse valdkonnas, vähendades strateegilist sõltuvust ning edendades teadusuuringuid ja innovatsiooni, haridust, koolitust, tööhõivet ja oskusi ning laiemat tööturgu, pöörates erilist tähelepanu noortele;

(f) kas reformikavas sisalduvad meetmed on kooskõlas olulise kahju ärahoidmise ja mitte kellegi kõrvalejätmise põhimõtetega;

(g) kas reformikavas käsitletakse asjakohaselt võimalikke riske seoses eeltingimuste ja maksetingimuste täitmisega;

(h) kas Moldova kavandatud maksetingimused on asjakohased ja ambitsioonikad, kooskõlas laienemispoliitika raamistikuga ning piisavalt sisulised ja selged, et võimaldada nende täitmise korral vastavat vahendite eraldamist, ning kas kavandatud aruandlusnäitajad on asjakohased ja piisavad, et jälgida üldeesmärkide saavutamisel tehtud edusamme ja neist aru anda;

(i) kas Moldova kavandatud kord võimaldab eeldatavasti tulemuslikult ennetada, avastada ja kõrvaldada õigusnormide rikkumisi, pettusi, korruptsiooni ja huvide konflikte, organiseeritud kuritegevust ja rahapesu ning tulemuslikult uurida rahastu vahendeid mõjutavaid kuritegusid ja esitada nende eest süüdistusi;

(j) kas reformikava kajastab tulemuslikult asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas Moldova parlamendi, kohalike ja piirkondlike esindusorganite ja omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide panust.

5. Moldova esitatud reformikava hindamisel võivad komisjoni abistada sõltumatud eksperdid.

Artikkel 13

Komisjoni rakendusotsus

1. 1. Positiivse hinnangu korral kiidab komisjon Moldova poolt artikli 12 kohaselt esitatud reformikava või kohaldataval juhul artikli 14 kohaselt esitatud muudetud kava rakendusotsusega heaks. Kõnealuse rakendusotsuse vastuvõtmise suhtes kohaldatakse artikli 25 lõike 2 sätteid.

2. Lõikes 1 osutatud komisjoni rakendusotsuses sätestatakse Moldova ellu viidavad reformid, toetatavad investeerimisvaldkonnad ja reformikavast tulenevad maksetingimused, sealhulgas ajakava.

3. Lõikes 1 osutatud komisjoni rakendusotsuses sätestatakse ka järgmine:

(a) artikli 10 lõikes 1 osutatud maksetingimuste täitmisel Moldova käsutuses olevate koguvahendite esialgne summa ning artikli 11 kohaselt struktureeritud graafikujärgsed väljamaksmisele kuuluvad osamaksed, sealhulgas eelmaksed, kui Moldova on rahuldavalt täitnud reformikava rakendamiseks kindlaks määratud asjakohased maksetingimused, mis on kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete vahe-eesmärkide kujul;

(b) laenutoetuse ja tagastamatu toetuse jaotus osamaksete kaupa;

(c) tähtaeg, mille jooksul peavad reformide lõplikud maksetingimused olema täidetud;

(d) reformikava järelevalve, aruandluse ja rakendamise kord ning ajakava, sealhulgas asjakohasel juhul artiklis 4 osutatud demokraatliku kontrolli kaudu, ning vajaduse korral meetmed kooskõla tagamiseks artikliga 23;

(e) artikli 11 lõikes 2 osutatud näitajad artiklis 3 sätestatud üld- ja alaeesmärkide saavutamiseks tehtud edusammude hindamiseks.

Artikkel 14

Reformikava muudatused

1. Kui Moldoval ei ole objektiivsete asjaolude tõttu enam võimalik reformikava (sh asjakohaseid maksetingimusi) kas osaliselt või täielikult täita, võib ta teha ettepaneku reformikava muuta. Sellisel juhul võib Moldova esitada komisjonile põhjendatud taotluse artikli 13 lõikes 1 osutatud rakendusotsuse muutmiseks.

2. Komisjon võib rakendusotsust muuta, eelkõige selleks, et võtta arvesse kättesaadavate summade muutust kooskõlas artiklis 19 sätestatud põhimõtetega.

3. Kui komisjon leiab, et Moldova esitatud põhjused õigustavad reformikava muutmist, hindab komisjon muudetud kava kooskõlas artikliga 12 ja võib artikli 13 lõikes 1 osutatud rakendusotsust põhjendamatu viivituseta muuta.

4. Muudatuses võib komisjon nõustuda sellega, et maksetingimuste tähtajad ulatuvad kuni 31. detsember 2028.

Artikkel 15

Laenuleping ja laenutehingud

1. Selleks et rahastada rahastu raames laenudena antavat toetust, antakse komisjonile õigus laenata vajalikud rahalised vahendid liidu nimel kapitaliturgudelt või finantsasutustelt kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 224.

2. Komisjon sõlmib Moldovaga laenulepingu. Laenulepingus sätestatakse rahastust laenuna antava toetuse maksimaalne laenusumma, saamise periood ja üksikasjalikud tingimused. Laenude maksimaalne tagasimaksetähtaeg on 40 aastat alates laenulepingu allkirjastamise kuupäevast. Laenuleping sisaldab eelmaksete summat ja eelmaksete tasaarvestamise eeskirju.

Lisaks finantsmääruse artikli 220 lõikele 5 ja erandina sellest sisaldab laenuleping eelmaksete summat ja eelmaksete tasaarvestamise eeskirju.

3. Laenuleping tehakse taotluse korral Euroopa Parlamendile ja nõukogule kättesaadavaks.

Artikkel 16

Eraldiste tegemine

1. Laenude jaoks moodustatakse eraldised 9 % määraga naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketist ning neid kasutatakse sarnaseid riske toetavate eraldiste osana.

2. Erandina finantsmääruse artikli 211 lõike 2 viimasest lausest makstakse eraldisi järk-järgult ja need moodustatakse täielikult hiljemalt siis, kui laenud on täielikult välja makstud.

3. Eraldiste määr vaadatakse läbi vähemalt iga kolme aasta järel alates käesoleva määruse kohaldamise kuupäevast kooskõlas määruse (EL) 2021/947 artikli 31 lõike 5 neljandas lõigus sätestatud menetlusega.

Artikkel 17

Eelmaksed

1. Pärast reformikava esitamist komisjonile võib Moldova taotleda eelmaksete eraldamist kuni 7 % ulatuses artikli 6 lõike 1 kohaselt käesoleva rahastu raames ette nähtud kogusummast, millest on maha arvatud täiendav toetus, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonidele antav toetus ja tehniline abi ning laenude andmiseks moodustatavad eraldised.

2. Komisjon võib taotletud eelmaksed eraldada pärast artiklis 13 osutatud rakendusotsuse vastuvõtmist ning artiklis 8 osutatud rahastulepingu ja artiklis 15 osutatud laenulepingu jõustumist. Rahalised vahendid eraldatakse vastavalt artikli 19 lõike 3 esimesele lausele ja tingimusel, et järgitakse artiklis 5 sätestatud eeltingimusi.

3. Komisjon määrab kindlaks eelmaksete tegemise ajakava; eelmakseid võib teha ühe või mitme osamaksena.

Artikkel 18

Investeerimisprojektide rakendamine naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames

1. Selleks et saada kasu liidu rahalise toetuse finantsvõimendusest lisainvesteeringute ligimeelitamiseks, tehakse reformikava toetavaid investeeringuid koostöös rahvusvaheliste finantsasutustega naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks kiidetud investeerimisprojektide vormis.

2. Kui maksetingimused on rahuldavalt täidetud, võtab komisjon vastu otsuse, millega antakse luba rahaliste vahendite eraldamiseks, nagu on osutatud artikli 19 lõikes 3. Selles otsuses määratakse kooskõlas artikli 6 lõikega 1 kindlaks tagastamatu toetusena kättesaadavaks tehtavate rahaliste vahendite summa, mida liit annab

naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektidele, ning Moldovale laenutoetusena antava finantsabi summa. Otsuses määratakse ka kooskõlas artikli 8 lõike 5 punktis c osutatud rahastulepingus sätestatud suhtarvuga kindlaks see osa laenutoetusest, mille Moldova teeb kättesaadavaks naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks kiidetud projektide kaasrahastamiseks.

Artikkel 19

Maksetingimuste täitmise hindamine, vahendite kinnipidamine ja vähendamine, maksete eeskirjad

1. Moldova esitab kaks korda aastas nõuetekohaselt põhjendatud taotluse rahaliste vahendite eraldamiseks hiljemalt kaks kuud pärast komisjoni rakendusotsuses sätestatud tähtaega seoses reformikavas sätestatud kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete vahe-eesmärkidega seotud täidetud maksetingimustega.

2. Komisjon hindab põhjendamatu viivituseta, kas Moldova on täitnud artiklis 5 sätestatud eeltingimused ja järginud artikli 10 lõikes 3 sätestatud rahastamispõhimõtteid ning rahuldavalt täitnud artiklis 13 osutatud komisjoni rakendusotsuses sätestatud maksetingimused. Kui komisjon leiab, et Moldova on need maksetingimused, mille eest ta oli varem maksnud, tagasi pööranud, vähendab komisjon tulevasi väljamakseid samaväärse summa võrra. Komisjoni võivad abistada eksperdid, sealhulgas liikmesriikide eksperdid. Kui vahendite eraldamise taotlus või maksetaotlus hõlmab artikli 19 lõikes 2 osutatud 32. peatükiga seotud meedet, ei või komisjon vastu võtta otsust, millega antakse luba rahaliste vahendite eraldamiseks, välja arvatud juhul, kui ta annab sellisele meetmele positiivse hinnangu.

3. Kui komisjon annab kõigi kohaldatavate tingimuste rahuldava täitmise kohta positiivse hinnangu, võtab ta põhjendamatu viivituseta vastu otsuse, millega lubab kõnealustele tingimustele vastavad rahalised vahendid eraldada. Nende summade puhul on otsus artiklis 10 osutatud tingimus.

4. Kui komisjoni hinnangul ei ole mõni tingimus ajakava kohaselt täidetud, ei eraldata sellisele tingimusele vastavaid rahalisi vahendeid. Eraldamata jäetud summad eraldatakse alles siis, kui Moldova on järgnevas vahendite eraldamise taotluses nõuetekohaselt põhjendanud, et ta on võtnud vastavate tingimuste rahuldavaks täitmiseks vajalikud meetmed.

5. Kui komisjon jõuab järeldusele, et Moldova ei ole 12 kuu jooksul alates lõikes 4 osutatud algse negatiivse hinnangu saamisest võtnud vajalikke meetmeid, vähendab komisjon tagastamatu rahalise toetuse ja laenu summat proportsionaalselt sellele osale, mis vastab asjaomastele maksetingimustele. Rakendamise esimesel aastal kohaldatakse 24-kuulist tähtaega, mis arvutatakse alates lõikes 4 osutatud esialgsest negatiivsest hinnangust. Moldova võib esitada kirjalikud märkused kahe kuu jooksul alates komisjoni järeldustest teadasaamisest.

6. Ühtegi 31. detsembriks 2028 täitmata maksetingimustele vastavat summat Moldovale ei maksta ja see vabastatakse kulukohustustest või tühistatakse olemasolevast laenutoetuse summast, kui see on asjakohane.

7. Komisjon võib vähendada tagastamatu rahalise toetuse summat ja nõuda Moldovalt tagasi, sealhulgas tasaarvestuse teel, mis tahes summa, mis on kulutatud rahastu eesmärkide saavutamiseks, või vähendada Moldovale väljamakstavat laenusummat või nõuda laenu ennetähtaegset tagasimaksmist vastavalt laenulepingule, kui on kindlaks tehtud või on tõsine kahtlus (sh OLAFi esitatud teabe või kontrollikoja

aruannete alusel), et on toimunud liidu finantshuve kahjustavad õigusnormide rikkumised, pettused, korruptsioon või huvide konfliktid, mida Moldova ei ole kõrvaldanud, või kvalitatiivsete või kvantitatiivsete vahe-eesmärkide tagasipööramine, või kui pärast makse tegemist leitakse, et vahe-eesmärgid ei olnud rahuldavalt täidetud, või esineb rahastulepingutest või laenulepingutest tuleneva kohustuse raske rikkumine. Komisjon teavitab enne sellise vähendamise otsuse tegemist Euroopa Parlamenti ja nõukogu.

8. Erandina finantsmääruse artikli 116 lõikest 2 algab finantsmääruse artikli 116 lõike 1 punktis a osutatud maksetähtaeg kuupäevast, mil teatatakse käesoleva artikli lõike 3 kohasest otsusest, millega kiidetakse heaks Moldovale väljamakse tegemine.

9. Finantsmääruse artikli 116 lõiget 5 ei kohaldata finantsabina tehtud maksete suhtes, mis suunatakse otse Moldova riigikassasse vastavalt käesolevale artiklile ja käesoleva määruse artiklile 23.

10. Käesoleva artikli kohane tagastamatu rahaline toetus ja laenusumma makstakse välja kooskõlas iga-aastase eelarvemenetluse käigus kindlaks määratud eelarveassigneeringutega ning sõltuvalt olemasolevast rahastamispaketist. Rahalised vahendid makstakse välja osamaksetena. Osamakse võib välja maksta ühe või mitme osana.

11. Summad makstakse välja pärast lõikes 3 osutatud otsuse tegemist kooskõlas laenulepinguga.

12. Toetussumma väljamaksmine laenu kujul toimub tingimusel, et Moldova esitab laenulepingus sätestatud vormis maksetaotluse kooskõlas rahastulepingu sätetega. Seda ei kohaldata eelmaksete suhtes.

Artikkel 20

Reformikava rakendamiseks rahalisi vahendeid saavate isikute ja üksustega seotud läbipaistvus

1. Moldova avaldab ajakohastatud andmed vahendite lõppsaajate kohta, kes saavad kolme aasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 50 000 eurot reformide ja investeeringute tegemiseks.

2. Järgides hoolikalt konfidentsiaalsuse ja turvalisuse nõudeid, eelkõige isikuandmete kaitse osas, avaldatakse lõikes 1 osutatud vahendite lõppsaajate kohta veebilehel masinloetavas vormingus järgmine teave saadud rahaliste vahendite kogusumma alusel järjestatuna:

   (a) juriidilise isiku puhul vahendite saaja täielik juriidiline nimi ja käibemaksukohustuslasena registreerimise number või maksukohustuslasena registreerimise number, kui see on olemas, või muu juriidilise isiku suhtes kohaldatava õigusega kehtestatud kordumatu tunnus;

   (b) füüsilise isiku puhul vahendite saaja ees- ja perekonnanimi või ees- ja perekonnanimed;

   (c) vahendite saaja saadud summa ning Moldova rahastuga seotud reformid ja investeeringud, mida see summa aitab ellu viia.

3. Lõikes 2 osutatud teavet ei avaldata, kui avalikustamine võib ohustada asjaomaste vahendite lõppsaajate õigusi ja vabadusi või tõsiselt kahjustada nende ärihuve. See teave tehakse komisjonile kättesaadavaks.

4. Moldova edastab komisjonile vähemalt kord aastas andmed käesoleva artikli lõikes 1 osutatud vahendite lõppsaajate kohta elektrooniliselt ja masinloetavas vormingus, mis määratakse kindlaks artikli 8 lõike 5 punktis l osutatud rahastulepingus.

IV PEATÜKK

Liidu finantshuvide kaitse

Artikkel 21

Liidu finantshuvide kaitse

1. Rahastu rakendamisel võtavad komisjon ja Moldova kõik asjakohased meetmed liidu finantshuvide kaitseks, võttes arvesse proportsionaalsuse põhimõtet ja rahastu toimimise konkreetseid tingimusi, artikli 5 lõikes 1 sätestatud eeltingimusi ning konkreetsetes rahastulepingutes sätestatud tingimusi, eelkõige seoses pettuse, korruptsiooni, huvide konfliktide ja õigusnormide rikkumiste ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega, samuti rahastust eraldatud vahendeid mõjutavate süütegude uurimise ja nende eest süüdistuse esitamisega. Moldova kohustub võtma kasutusele mõjusad ja tõhusad juhtimis- ja kontrollisüsteemid ning tagab, et valesti makstud või ebaõigesti kasutatud summad on võimalik sisse nõuda.

2. Rahastulepingus sätestatakse Moldova järgmised kohustused:

   (a) korrapäraselt kontrollida, kas antud rahalisi vahendeid on kasutatud kooskõlas kohaldatavate eeskirjadega, eelkõige seoses pettuse, korruptsiooni, huvide konfliktide ja õigusnormide rikkumiste ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega;

   (b) kaitsta rikkumisest teatajaid;

   (c) võtta sobivaid meetmeid, et ennetada, avastada ja kõrvaldada pettusi, korruptsiooni, huvide konflikte ja õigusnormide rikkumisi ning uurida liidu finantshuve mõjutavaid kuritegusid ja esitada nende eest süüdistusi, et avastada ja vältida topeltrahastamist ning võtta õiguslikke meetmeid omastatud vahendite tagasinõudmiseks, sealhulgas seoses reformikava kohaste reformide ja investeerimisprojektide või -programmide elluviimise meetmetega, ning võtta asjakohaseid meetmeid, et menetleda asjakohasel juhul ja viivitamata Euroopa Prokuratuuri ja liikmesriikide pädevate asutuste vastastikuse õigusabi taotlusi, mis on seotud rahastu vahendeid mõjutavate kuritegudega;

   (d) tagada lõike 1 kohaldamisel, eelkõige reformikava reformide elluviimisega seotud rahaliste vahendite kasutamise kontrollimisel, piisavate andmete, sealhulgas tegelikke kasusaajaid käsitleva teabe kogumine isikute ja üksuste kohta, keda rahastatakse III peatüki kohaste reformikava meetmete rakendamiseks, ning juurdepääs neile andmetele kooskõlas liidu andmekaitsepõhimõtete ja kohaldatavate andmekaitsenormidega;

(e) anda komisjonile, OLAFile, kontrollikojale ja vajaduse korral Euroopa Prokuratuurile sõnaselge volitus kasutada oma õigusi, mis on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 129.

3. Rahastulepingus sätestatakse ka komisjoni õigus vähendada proportsionaalselt rahastust antava tagastamatu rahalise toetuse summat ja nõuda Moldovalt tagasi, sealhulgas tasaarvestuse teel, mis tahes summa, mis on kulutatud rahastu eesmärkide saavutamiseks, ja vähendada toetusesaajale väljamakstavat laenusummat või nõuda laenu ennetähtaegset tagasimaksmist vastavalt laenulepingule, kui on kindlaks tehtud või on tõsine kahtlus (sh OLAFi esitatud teabe või kontrollikoja aruannete alusel), et on toimunud liidu finantshuve kahjustavad õigusnormide rikkumised, pettused, korruptsioon või huvide konfliktid, mida Moldova ei ole kõrvaldanud, või kui pärast makse tegemist leitakse, et vahe-eesmärgid ei olnud rahuldavalt täidetud, kui on kindlaks tehtud või on tõsine kahtlus, et on toimunud rahastulepingust või laenulepingust tuleneva kohustuse raske rikkumine. Sissenõutava ja vähendatava summa või ennetähtaegse tagasimakse summa suuruse üle otsustamisel järgib komisjon proportsionaalsuse põhimõtet ning võtab arvesse asjaomase liidu finantshuve kahjustava normide rikkumise, pettuse, korruptsiooni või huvide konflikti raskusastet või kohustuse rikkumise raskusastet. Enne vähendamist või ennetähtaegse tagasimaksmise nõudmist antakse Moldovale võimalus esitada oma märkused.

4. Rahastu vahendeid haldavad isikud ja üksused teatavad igast liidu finantshuve mõjutatavast kahtlustatavast pettuse, korruptsiooni, huvide konflikti ja õigusnormide rikkumise juhtumist viivitamata komisjonile ja OLAFile.

Artikkel 22

Moldova sisesüsteemide ja auditeerimisasutuse roll

1. Rahastust finantsabina kättesaadavaks tehtavate vahendite puhul saab komisjon tugineda Moldova loodud auditeerimisasutusele, mille eesmärk on kontrollida avaliku sektori kulutusi. Asjakohasel juhul tugineb komisjon ka artikli 4 lõikes 9 osutatud täiendavale demokraatlikule kontrollile.

2. Reformikavas seatakse esimestel rakendusaastatel prioriteediks reformid, mis on seotud läbirääkimiste 32. peatükiga, eelkõige avaliku sektori finantsjuhtimise ja sisekontrolliga ning pettusevastase võitlusega, samuti 23. ja 24. peatükiga, eelkõige õigusemõistmise, korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevusega, ning 8. peatükiga, eelkõige riigiabi kontrolliga.

3. Moldova annab komisjonile viivitamata teada õigusnormide rikkumisest, sealhulgas pettusest, mille kohta on tehtud esmane halduslik või kohtulik järeldus, ning hoiavad komisjoni kursis selliste õigusnormide rikkumisega seotud haldus- ja kohtumenetluste edenemisega. Need teated esitatakse elektrooniliselt, kasutades komisjoni loodud rikkumisjuhtumite haldamise süsteemi.

4. Lõikes 1 osutatud üksused peavad korrapärast dialoogi kontrollikoja, OLAFi ja asjakohasel juhul Euroopa Prokuratuuriga.

5. Komisjon võib riskianalüüsi ja auditeerimisasutustega peetava dialoogi põhjal teha Moldova eelarve täitmise üksikasjalikke süsteemiülevaatusi ning anda soovitusi süsteemide parandamiseks.

6. Komisjon võib võtta vastu Moldovale antavad soovitused kõikidel juhtudel, kui pädevad ametiasutused ei ole komisjoni arvates võtnud vajalikke meetmeid, et ennetada, avastada ja kõrvaldada pettust, korruptsiooni, huvide konflikte ja õigusnormide rikkumisi, mis on mõjutanud või ähvardavad tõsiselt mõjutada rahastust kaetavate kulude usaldusväärset finantsjuhtimist, ning kõigil juhtudel, kui ta selgitab välja puudused, mis mõjutavad nende ametiasutuste kehtestatud kontrollisüsteemi ülesehitust ja toimimist. Moldova peab neid soovitusi järgima või põhjendama, miks ta ei ole seda teinud.

V PEATÜKK

JÄRELEVALVE, ARUANDLUS JA HINDAMINE

Artikkel 23

Järelevalve ja aruandlus

1. Komisjon jälgib rahastu rakendamist ja hindab artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamist. Rakendamise järelevalve peab olema sihipärane ja rahastulepingu alusel elluviidava tegevusega proportsionaalne ning see ei piira määruses (EL) 2021/947 sätestatud aruandlusnõuete kohaldamist. Artikli 11 lõikes 2 osutatud näitajad peavad aitama komisjonil teha rahastu üle järelevalvet.
2. Artiklis 8 nimetatud rahastulepingus sätestatakse reeglid ja kord, kuidas Moldova peab käesoleva artikli lõike 1 kohaldamiseks esitama komisjonile aruande.
3. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule igal aastal aruande käesoleva määruse eesmärkide saavutamise edenemise kohta. Lisaks iga-aastasele aruandele tutvustatakse kaks korda aastas rahastu rakendamise seisu.
4. Komisjon esitab lõikes 3 osutatud aastaaruande artikli 27 lõikes 1 nimetatud komiteele.
5. Komisjon annab määruse (EL) 2024/1449 alusel loodud tulemustabeli raames aru Moldova reformikava rakendamisel tehtud edusammudest.

Artikkel 24

Rahastu tulemustabel

6. Komisjon kajastab reformikava rakendamisel tehtud edusamme määruse (EL) 2024/1449 alusel loodud rahastu tulemustabelis.

Artikkel 25

Rahastu hindamine

1. Pärast 31. detsembrit 2027, kuid hiljemalt 31. detsembriks 2031 teeb komisjon määruse sõltumatu järelhindamise. Selle käigus hinnatakse liidu panust käesoleva määruse eesmärkide saavutamisse.

2. Järelhindamisel lähtutakse OECD arenguabi komitee hea tava põhimõtetest, püüdes kindlaks teha, kas eesmärgid on saavutatud, ja esitada soovitusi edasiste meetmete täiustamiseks.

3. Komisjon edastab järelhindamise tulemused ja järeldused koos oma tähelepanekute ja järelmeetmetega Euroopa Parlamendile, nõukogule ja liikmesriikidele. Seda järelhindamist võib Euroopa Parlamendi, nõukogu või liikmesriikide taotluse korral arutada. Tulemusi kasutatakse tulevaste programmide ja meetmete ettevalmistamisel ning vahendite eraldamisel. Kõnealune järelhindamine ja järelmeetmed avalikustatakse.

4. Komisjon kaasab käesoleva määruse alusel antava liidu rahastuse hindamisse asjakohasel määral kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas Moldova, sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, ning võib asjakohasel juhul teha ühiseid hindamisi koos liikmesriikide ja teiste partneritega ning Moldova aktiivsel osalusel.

Artikkel 26

Moldova aruandlus majandus- ja rahandusteemalise dialoogi raames

1. Toetusesaaja esitab kord aastas majandus- ja rahandusteemalise dialoogi raames aruande oma reformikava reformiga seotud osa täitmisel tehtud edusammude kohta.

VI PEATÜKK
LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab määrusega (EL) 2021/947 loodud komitee.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Artikli 13 lõikes 1 ja artikli 14 lõikes 2 osutatud rakendusaktide puhul, kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti eelnõu vastu ning kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

Artikkel 28

Teave, teabevahetus ja avalikustamine

1. Ilma et see piiraks määruses (EL) 2021/947 sätestatud nõuete kohaldamist, tegeleb komisjon teabevahetusega, sealhulgas Moldovaga ühise teabevahetustegevuse kaudu, et tagada reformikavas kavandatud rahalise toetuse liidupoolse rahastamise nähtavus.

Komisjon tagab, et rahastu kaudu antavast toetusest teavitatakse ja seda kinnitatakse raha päritolu kajastava märkega. Rahastust rahastatavad meetmed viiakse ellu kooskõlas liidu rahastatava välistegevuse teavitamis- ja nähtavusnõuetega ning muude asjakohaste suunistega.

2. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad aktiivselt ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse, näidates seda kohaldataval juhul muu hulgas liidu embleemi ja raha päritolu kajastava märkega „rahastanud Euroopa Liit“, eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.

3. Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine toimuvad ligipääsetavas vormis.

Artikkel 29

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa *Liidu Teatajas.*

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

FINANTS- JA DIGISELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK 3
1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus 3
1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad 3
1.3. Eesmärgid 3
1.3.1. Üldeesmärgid 3
1.3.2. Erieesmärgid 3
1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju 3
1.3.4. Tulemusnäitajad 3
1.4. Ettepanek/algatus käsitleb 4
1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused 4
1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava 4
1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud. .. 4
1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid 4
1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega 5
1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang 5
1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus 6
1.7. Kavandatud eelarve täitmise viisid 6
2. HALDUSMEETMED 8
2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid 8
2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id) 8
2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus 8
2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta 8
2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal) 8
2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed 9
3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU 10
3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub 10
3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele 12

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade 12
3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 12
3.2.1.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 17
3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund 22
3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade 24
3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 24
3.2.3.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 24
3.2.3.3. Assigneeringud kokku 24
3.2.4. Hinnanguline personalivajadus 25
3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest 25
3.2.4.2. Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust 26
3.2.4.3. Personalivajadus kokku 26
3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade 28
3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga 28
3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus 28
3.3. Hinnanguline mõju tuludele 29
4. DIGIMÕÕDE 29
4.1. Diginõuded 30
4.2. Andmed 30
4.3. Digilahendused 31
4.4. Koostalitlusvõime hindamine 31
4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed 32

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Moldova reformi- ja kasvurahastu.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

ELi suhted ülejäänud maailmaga

1.3. Eesmärgid

1.3.1. Üldeesmärgid

Reformi- ja kasvurahastu (edaspidi „rahastu“) strateegilised eesmärgid on järgmised: a) toetada laienemisprotsessi, kiirendades vastavusseviimist liidu väärtuste, õigusaktide, normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu *acquis*) reformide vastuvõtmise ja elluviimise teel, pidades silmas tulevast liidu liikmesust; b) toetada Moldova järkjärgulist integreerumist liidu ühtse turuga ja c) kiirendada Moldova majanduse sotsiaal-majanduslikku lähenemist liidule. See aitab Moldoval saada teiste kandidaatriikidega võrreldaval tasemel toetust, eriti kuna Moldova ei ole ühinemiseelse abi instrumendiga hõlmatud.

1.3.2. Erieesmärgid

Erieesmärk

Rahastu alaeesmärgid on järgmised:

a) tugevdada veelgi laienemisprotsessi põhialuseid, sealhulgas õigusriigi põhimõtet ja põhiõigusi, demokraatlike institutsioonide toimimist, kaasa arvatud polariseerumise vähendamist, tugevdada avalikku haldust ning täita majanduskriteeriume; sealhulgas edendada sõltumatut kohtusüsteemi, tugevdada piirkonnas julgeolekut ja stabiilsust, jõulisemalt võidelda pettuse ning korruptsiooni kõigi vormide, sealhulgas suurkorruptsiooni ja onupojapoliitika, organiseeritud kuritegevuse, piiriülese kuritegevuse ja rahapesu, samuti terrorismi rahastamise, maksudest kõrvalehoidmise ja maksupettuse ning maksustamise vältimise vastu; suurendada rahvusvahelise õiguse järgimist; tugevdada meediavabadust ja meedia sõltumatust ning akadeemilist vabadust; võidelda vihakõne vastu; luua kodanikuühiskonnale soodne keskkond, soodustada sotsiaaldialoogi; edendada soolist võrdõiguslikkust, soolise aspekti arvestamist ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist, mittediskrimineerimist ja sallivust, et tagada vähemuste hulka kuuluvate isikute, sealhulgas rahvusvähemuste ja romade, samuti lesbide, geide, biseksuaalsete, trans- ja intersooliste inimeste õiguste austamine ja seda võimendada;

b) edendada Moldova täielikku vastavusseviimist ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga (ÜVJP), liidu piiravad meetmed kaasa arvatud;

c) võidelda liidu ja selle väärtuste vastu suunatud desinformatsiooni ning välisriigist lähtuva infoga manipuleerimise ja sekkumise vastu;

d) liikuda viisapoliitika liidu viisapoliitikaga ühtlustamise suunas;

e) tugevdada avaliku halduse tulemuslikkust, suurendada suutlikkust ja investeerida Moldova haldustöötajatesse; tagada juurdepääs teabele, avalik kontroll

ja kodanikuühiskonna kaasamine otsustusprotsessidesse; toetada läbipaistvust, aruandekohustust, struktuurireforme ja head valitsemistava kõikidel tasanditel, sealhulgas järelevalve- ja uurimisvolitusi avalike vahendite jaotamise ja vahenditele juurdepääsu üle, samuti riigi rahanduse juhtimisel ning riigihangete ja riigiabi kontrolli valdkonnas; toetada algatusi ja organeid, mis on seotud rahvusvahelise õiguse toetamise ja täitmise tagamisega Moldovas;

f) kiirendada Moldova üleminekut kestlikule, kliimaneutraalsele ja kaasavale majandusele, mis on võimeline taluma liidu ühtse turu konkurentsisurvet, ning stabiilsele investeerimiskeskkonnale, ja vähendada tema strateegilist sõltuvust;

g) edendada Moldova majandusintegratsiooni liidu ühtse turuga, eelkõige kaubavahetus- ja investeeringuvoogude suurendamise teel, ja vastupanuvõimeliste liidu väärtusahelatega;

h) toetada tõhustatud integratsiooni ELi ühtse turuga täiustatud ja kestliku ühenduvuse kaudu koostoimes üleeuroopaliste võrkudega, et tugevdada heanaaberlikke suhteid ja inimestevahelisi kontakte;

i) kiirendada kooskõlas Pariisi kokkuleppe ja Euroopa rohelise kokkuleppega kaasavat ja kestlikku roheüleminekut kliimaneutraalsusele 2050. aastaks, hõlmates kõiki majandussektoreid, eelkõige energiasektorit, sealhulgas üleminekut vähese süsinikuheitega kliimaneutraalsele, kliimamuutustele vastupanuvõimelisele ringmajandusele, tagades samas investeeringute vastavuse olulise kahju ärahoidmise põhimõttele;

j) edendada digiüleminekut ja digioskusi kui kestliku arengu ja kaasava majanduskasvu eeldust;

k) edendada innovatsiooni, teadusuuringuid ning koostööd akadeemiliste ringkondade ja tööstuse vahel, et toetada rohe- ja digipööret, edendades kohalikku tööstust ja pöörates eriti tähelepanu kohaliku tasandi mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja idufirmadele;

l) edendada kvaliteetset haridust, koolitust, ümber- ja täiendusõpet kõikidel tasanditel, pöörates eriti tähelepanu noortele, sealhulgas noorte töötuse vähendamisele, ajude äravoolu ennetamisele ja haavatavate kogukondade, sealhulgas pagulaste toetamisele, ning toetada tööhõivepoliitikat, sealhulgas töötajate õigusi kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, ja võitlust vaesuse vastu.

1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Rahastust antav toetus peaks võimaldama Moldoval viia ellu reforme ja teha investeeringuid, mis on vajalikud tema majanduse konkurentsivõime suurendamiseks ja tema lähenemiseks liidule. Rahastu rakendamine peaks tugevdama ka Moldova sisekontrolli- ja riigi rahanduse juhtimise süsteeme ning laienemisprotsessi põhialuste rakendamist, eelkõige seoses õigusriigi põhimõttega ning korruptsiooni, pettuse ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitlusega. Eeldatakse, et see aitab Moldoval ELi ühtse turu eelistest varem kasu saada ja hõlbustab tema integreerumist ELiga.

1.3.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Reformikavas määratakse kindlaks konkreetsed näitajad. Need näitajad peaksid põhinema rahvusvaheliselt kokkulepitud näitajatel. Näitajad peaksid olema asjakohased, vastuvõetavad, realistlikud, lihtsad ja usaldusväärsed.

1.4. Ettepanek/algatus käsitleb

☒ uut meedet

☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest[5]

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Hoolimata Moldova edusammudest ELiga ühinemise teel jäävad tema majandustoodang ja konkurentsivõime ELi keskmisest maha. Tungivalt on vaja tagada, et Moldova saaks teiste ELiga läbirääkimisi pidavate riikidega võrreldavat toetust, et toetada nii sotsiaal-majanduslikku lähenemist kui ka laiema laienemiskava rakendamist.

Selleks et majanduskasvu kava võimalusi täiel määral ära kasutada, koostab Moldova reformikava, milles määratakse kindlaks peamised meetmed, mida riik kavatseb aastatel 2025–2027 võtta, et kiirendada sotsiaal-majanduslikku lähenemist ELile. Reformikava arutatakse komisjoniga läbi, komisjon hindab seda ja samuti võtab selle vastu.

Reformikava on kooskõlas riigi majanduskasvu strateegiaga ja tema laienemiskavaga. Sellega tuuakse esile ühinemisprotsessi käigus kindlaks määratud olulised põhireformid ning kesksed sotsiaal-majanduslikud reformid, millega kõrvaldatakse riigi majanduskasvu trajektooril esinevad struktuursed puudused ja mis integreeritakse reformikavasse.

Majanduskasvu kava keskmes oleva rahastu puhul kehtestatakse seejärel ranged tingimused, seades ELi rahaliste vahendite väljamaksed sõltuvusse tehtud edusammudest, eelkõige sotsiaal-majanduslikul lähenemise ja konkurentsivõime suurendamise ning samuti põhialuste valdkonnas.

Sarnaselt Lääne-Balkani majanduskasvu kavaga rakendatakse uut rahastut rakendusmehhanismide kaudu, mis on valitud selleks, et maksimeerida reformide ja nendega seotud investeeringute kiiret elluviimist, säilitades samal ajal vajaliku kontrolli ja minimeerides Euroopa Komisjoni, Moldova ja teiste rakenduspartnerite halduskoormust. Toetust antakse kolme rakendusmehhanismi kaudu: 1) otsene toetus Moldova riigieelarvele, 2) investeeringute toetamine naabruspoliitika investeerimisplatvormi kaudu ja 3) ülejäänud tagastamatu toetus.

Otsesed väljamaksed riigi eelarvesse ja rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemine investeerimisettepanekute esitamiseks sõltuvad edusammudest ja reformikavas sätestatud maksetingimuste täitmisest. Maksetingimused on esitatud kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete vahe-eesmärkide ja nendega seotud väljamaksete ajakavana, mis on seotud konkreetsete sotsiaal-majanduslike reformidega, et stimuleerida

[5] Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

majanduskasvu, viia riik kestliku lähenemise teele ja suunata teda konkreetsetele reformidele, mis on seotud laienemisprotsessi põhialustega, sealhulgas õigusriigi põhimõttega, korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitlusega. Pärast seda, kui komisjon on teinud otsuse reformikavade heakskiitmise kohta (komisjoni rakendusotsusega) ning rahastulepingu ja laenulepingu sõlmimise kohta, on Moldoval õigus saada eelmakseid.

Makromajanduslik finantsstabiilsus, usaldusväärne avaliku sektori finantsjuhtimine, eelarve läbipaistvus ja järelevalve on maksete tegemise üldtingimused, mis peavad olema rahaliste vahendite eraldamiseks täidetud. Maksed tehakse kindlaksmääratud poolaasta ajakava alusel, mis põhineb Moldova esitatud nõuetekohaselt põhjendatud taotlustel rahaliste vahendite eraldamiseks, ja pärast seda, kui komisjon on kontrollinud, kas asjaomased maksetingimused on täidetud. Kui maksetingimused ei ole täidetud, peab komisjon vastava summa kinni või arvab selle maksest maha.

Asjaomased peatatud vahendid võidakse välja maksta 12 kuu jooksul pärast reformikavas sätestatud algset tähtaega, tingimusel et maksetingimused on täidetud.

Reformikavades ettenähtud investeeringuid toetatakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi kaudu. Seotud projektid või programmid esitatakse naabruspoliitika investeerimisplatvormi nõukogule arvamuse saamiseks alles pärast seda, kui komisjon on hinnanud asjaomaste maksetingimuste täitmist.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

Liidu tasandi meetmed on vajalikud selleks, et saavutada Moldova kiirem majanduslik lähenemine ELile teel võimaliku liidu liikmesuseni. Vajalik abi on nii suur, et Moldova vajab jätkuvalt pidevat välist toetust, mida ükski liikmesriik ega üksik rahastaja eraldi anda ei saaks. Liidul on ainulaadne võimalus anda Moldovale mitmeaastast välisabi õigeaegselt, koordineeritult ja prognoositavalt. Samuti saab liit võimendada oma laenuvõtmisvõimet ja anda Moldovale soodsatel tingimustel laenu ning pakkuda mitmeks aastaks toetust.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Rahastu tugineb kogemustele 2020. aastal loodud taaste- ja vastupidavusrahastu ning hiljuti kavandatud Ukraina toetusrahastuga, mis võeti vastu 2024. aasta veebruaris. Kõige olulisem on see, et rahastu on sarnane Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastuga, mille ettepanek esitati 2023. aasta novembris ja võeti vastu 2024. aasta mais. Selleks et kõiki kandidaatriike võrdselt koheldaks, järgib see võimalikult täpselt Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu loomist käsitlevat määrust selle lõplikul kujul, et võtta juba eelnevalt arvesse kõiki kaasseadusandjate ja teiste komisjoni talituste võimalikke märkusi ja täiendusi. Rahastu kasutab olemasolevaid mehhanisme, nimelt eelarvetoetusega sarnast otsest finantsabi ja naabruspoliitika investeerimisplatvormi investeeringute tegemiseks. Mõlemad vahendid on tõestanud, et ELi rahastamine võib pakkuda märkimisväärset finantsvõimendust, kui seda kasutatakse koos teiste rahastajate rahaliste vahenditega segarahastamise kontekstis.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

Kavandatava rahastu eesmärk on anda liidule õigusakt, mis võimaldab tal toetada Moldova suuremat sotsiaal-majanduslikku lähenemist tema teel liidu liikmesuse poole. Rahastu üldsumma antakse laenude ja tagastamatu toetusena. Tagastamatut toetust tuleks rahastada naabruspiirkonna geograafilisele programmile määruse (EL) 2021/947 artikli 6 lõike 2 punkti a kohaselt eraldatud rahastamispaketist. Kohaldatakse jätkuvalt kõiki naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ loomist käsitleva määruse sätteid, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti. Laenudena antav toetus on kättesaadav kuni 1 500 miljoni euro ulatuses ajavahemikus 1. jaanuarist 2025 kuni 30. juunini 2029. See summa ei moodusta osa välistegevuse tagatise summast määruse (EL) 2021/947 artikli 31 lõike 4 tähenduses. Laenud tagatakse ühise eraldisfondi kaudu, kasutades eraldiste määra 9 %.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Liidu eelarvest juba toetatakse teiste kandidaatriikide võimaliku ELiga ühinemise ettevalmistamist ühinemiseelse abi instrumendi (IPA III) kaudu, mis hõlmab Lääne-Balkanit ja Türgit ning mis põhineb toetustel, segarahastamisel ja eelarvelistel tagatistel. Samal ajal on Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu mõeldud üksnes Lääne-Balkani sotsiaal-majandusliku lähenemise kiirendamiseks ning põhineb teistsugusel lähenemisviisil, luues tugeva seose reformikohustuste täitmise ja rahastamisele juurdepääsu vahel.

Moldova osaleb praegu ühinemisläbirääkimistes, ent on endiselt hõlmatud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendiga „Globaalne Euroopa“ ilma sihtotstarbelise rahastamisvahendita, mis tegeleks ühinemiseelsest abist tulenevate konkreetsete lisavajadustega. Laienemise uut hoogu arvesse võttes on oluline anda Moldovale võrreldaval tasemel toetust, et valmistada teda ette võimalikuks ühinemiseks tulevikus. Kuna ühinemiseelse abi instrumendi rakendamine on edasijõudnud etapis, ei ole võimalik seda teiste kandidaatriikide jaoks uuesti avada, hoolimata asjaolust, et instrumendi raames ei ole võimalik laenu anda. Seepärast on vaja uut rahastamisvahendit, et pakkuda rahastamise ja tingimuste poolest samasugusel tasemel toetust nagu Lääne-Balkani riikidele ja Ukrainale.

Reformikavas kindlaks määratud investeeringute sujuva ja läbipaistva rakendamise tagamiseks kavatseb komisjon kasutada naabruspoliitika investeerimisplatvormi testitud metoodikat, säilitades samal ajal eespool nimetatud tingimused.

1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus

☒ **Piiratud kestusega**

– ☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA

– ☒ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul 2025–2027 ja maksete assigneeringutele alates 2025. aastast

☐ **Piiramatu kestusega**

– Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,

– millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Kavandatud eelarve täitmise viisid[6]

☒ **Otsene eelarve täitmine** komisjoni poolt

– ☐ tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

– ☐ rakendusametite kaudu

☐ **Jagatud eelarve täitmine** koostöös liikmesriikidega

☒ **Kaudne eelarve täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

– ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;

– ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);

– ☐ Euroopa Investeerimispangale ja Euroopa Investeerimisfondile;

– ☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;

– ☐ avalik-õiguslikele asutustele;

– ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;

– ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;

– ☐ asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis;

– ☐ liikmesriigis asutatud asutustele, kelle suhtes kohaldatakse liikmesriigi eraõigust või liidu õigust ja kellele võib kooskõlas valdkondlike normidega usaldada liidu rahaliste vahendite või eelarveliste tagatiste haldamise niivõrd, kuivõrd selliseid asutusi kontrollivad avalik-õiguslikud asutused või avalikke teenuseid osutavad eraõiguslikud asutused ja kontrollivad organid annavad neile solidaarvastutuse vormis piisavad finantstagatised või samaväärsed finantstagatised, mis võivad iga meetme puhul piirduda liidu toetuse maksimumsummaga.

[6] Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud BUDGpedia veebisaidil https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Konkreetsed kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed vahe-eesmärgid määratakse kindlaks reformikavas (mille komisjon kiidab heaks rakendusotsusega), et oleks võimalik jälgida maksetingimuste täitmist. Kord poolaastas esitab Moldova tagastamatu rahalise toetuse ja laenu eraldamiseks nõuetekohaselt põhjendatud taotluse, milles kirjeldatakse rakendusotsuses kindlaks määratud kvantitatiivsetel ja kvalitatiivsetel vahe-eesmärkidele tuginedes, kuidas need tingimused on rahuldavalt täidetud. Lisaks sätestatakse Moldovaga sõlmitavad rahastulepingus aruandlus- ja järelevalvenäitajad, mis peaksid võimaldama jälgida edusamme rahastu üld- ja alaeesmärkide saavutamisel laiemalt ning neist aru anda. Komisjon esitab igal aastal Euroopa Parlamendile, nõukogule ja artiklis 27 osutatud komiteele aruande rahastust eraldatud vahendite kasutamise ja eesmärkide saavutamiseks tehtud edusammude kohta. Komisjon teeb ka määruse järelhindamise.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

Rahastut rakendatakse eelarve otsese ja kaudse täitmise teel. Osa kuulub eelarve otsese täitmise alla ja rahalised vahendid kantakse otse Moldova riigieelarvesse, ent teatava osa teeb Moldova kättesaadavaks naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heaks kiidetud investeerimisprojektidele.

Kontrollistrateegiat kohandatakse olenevalt iga samba rakendamisest, kasutades selleks järelevalvet, hindamist ja auditeid. Erilist tähelepanu pööratakse Moldovale otsese finantsabina kättesaadavaks tehtud rahaliste vahendite rakendamisele ning järelevalvele Moldova kohustuse üle tagada naabruspoliitika investeerimisplatvormi raames heakskiidetud projektidele eelnevalt kindlaks määratud osa. Rahalised vahendid eraldatakse vastavalt kindlaksmääratud poolaasta ajakavale, mis põhineb Moldova esitatud taotlustel, ja pärast seda, kui komisjon on kontrollinud, kas asjaomased maksetingimused on täidetud. Kehtivate kontrollimehhanismide mitmekihiline struktuur loob integreeritud raamistiku, millega tagatakse, et kõik asjakohased meetmed liidu finantshuvide kaitsmiseks on kehtestatud. Sellega tagatakse proportsionaalsuse põhimõtte ja rahastu toimimise eritingimustega arvestamine. Lisaks sellele peaksid reformikava raames võetavad meetmed aitama parandada tulemuslikku riigi rahanduse juhtimis- ja kontrollisüsteemi, võidelda rahapesu, maksustamise vältimise, maksudest kõrvalehoidmise, korruptsiooni, pettuse ja organiseeritud kuritegevuse vastu ning luua tõhusa riigiabi kontrollisüsteemi, mille eesmärk on tagada kõigile ettevõtjatele õiglased tingimused. Reformikava sisaldab selliste süsteemide kirjeldust ja 32. peatükiga seotud konkreetseid meetmeid, et aidata Moldoval viia oma auditi- ja kontrollinõuded kooskõlla liidu standarditega. Kui vahendite eraldamise taotlus hõlmab 32. peatükiga seotud meedet, ei võta komisjon vastu otsust, millega antakse luba rahaliste vahendite eraldamiseks, välja arvatud juhul, kui ta annab sellisele meetmele positiivse hinnangu.

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

Rahastamisega seoses kindlaks tehtud põhirisk tuleneb rahaliste vahendite väljamaksmisega seotud maksetingimuste täitmata jätmisest. Selle vähendamiseks võetakse kasutusele järgmised meetmed:

- komisjoni hinnang selle kohta, kas asjaomased maksetingimused on enne vahendite väljamaksmist täidetud, koos võimalusega vahendid kinni pidada;

- antava toetuse vähendamine või kinni pidamine või rahastu eesmärkide saavutamiseks antud summade tagasinõudmine liidu finantshuve kahjustava õigusnormide rikkumise, pettuse, korruptsiooni või huvide konfliktide korral, mida Moldova ei ole kõrvaldanud, või Moldovaga sõlmitud lepingutest tuleneva kohustuse olulise rikkumise korral;

- rahastamise peatamine, kui Moldova ei täida artiklis 5 sätestatud eeltingimusi;

- kui vahendite eraldamise taotlus hõlmab 32. peatükiga seotud meedet, ei võta komisjon vastu otsust, millega antakse luba rahaliste vahendite eraldamiseks, välja arvatud juhul, kui ta annab sellisele meetmele positiivse hinnangu.

2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)

Moldovale antav rahaline toetus on kuludega sidumata rahastamise vormis, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõike 1 punktis a.

2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed

Ettepanek sisaldab erisätteid liidu finantshuvide kaitse kohta. Rahastu jaoks kehtestatakse tugev auditi- ja kontrollisüsteemi, mis on sätestatud mitmetasandilisena: reformikavade kohaste reformide osana lisatakse Moldova auditi- ja kontrollisüsteemide reform; lisaks võib komisjon riskianalüüsi ja riiklike auditeerimisasutustega peetava dialoogi põhjal teha riikliku eelarve täitmise üksikasjalikke süsteemiülevaatusi ning anda soovitusi süsteemide parandamiseks. Lisaks on OLAFil, kontrollikojal ja Euroopa Prokuratuuril kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 oma ülesannete täitmiseks vajalikud õigused ja juurdepääs. Rahastu investeerimisosa rakendatakse koos rahvusvaheliste finantsasutustega, tuginedes sambapõhistele hindamistele ja nendega sõlmitud raamlepingutele.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata[3]	EFTA riigid[4]	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid[5]	Muud kolmandad riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
6	14.01.01.01 Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ toetuskulud	Liigendamata	EI	EI	EI	EI
	14.02.01.11 Idanaabrus	Liigendatud	EI	EI	EI	EI
6	14.02.01.70 Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“ – Ühise eraldisfondi eraldised	Liigendatud	EI	EI	EI	EI
6						

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	6	Naabrus ja maailm

DG: NEAR			Aasta **2025**[7]	Aasta **2026**	Aasta **2027**	**KOKKU**
○ Tegevusassigneeringud						
14.02.01.11[8]	Kulukohustused	(1a)	93,600	93,600	93,600	**280,800**
	Maksed	(2a)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
14.02.01.70	Kulukohustused	(1b)	45,000	45,000	45,000	**135,000**
	Maksed	(2b)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud[9]						
14.01.01.01		(3)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
DG NEAR **assigneeringud KOKKU**	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Maksed	= 2a + 2b +3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

7 N on aasta, mil alustatakse ettepaneku/algatuse rakendamist. „N“ asemel tuleb märkida esimene eeldatav rakendamise aasta (näiteks 2021). Sama tuleb teha ka järgnevate aastate puhul.

8 Eelarve ametliku liigenduse kohaselt.

9 Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamist toetavad kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

○ Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	138,600	138,600	138,600	**415,800**
	Maksed	(5)	p.m.	p.m.	p.m.	
○Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	1,400	1,400	1,400	**4,200**
Mitmeaastase finantsraamistiku **RUBRIIGI 6 assigneeringud KOKKU**	Kulukohustused	= 4 + 6	140,000	140,000	140,000	**420,000**
	Maksed	= 5 + 6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	**7**	„Halduskulud“[10]				
DG NEAR		Aasta **2024**	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 KOKKU**
• Personalikulud		0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
• Muud halduskulud		0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
DG NEAR KOKKU	Assigneeringud	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta **2024**	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 KOKKU**

[10] Vajalike assigneeringute kindlaksmääramiseks tuleks kasutada aastaseid keskmisi kulunäitajaid, mis on kättesaadavad BUDGpedia veebilehel.

Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**
RUBRIIKIDE 1–7 assigneeringud KOKKU	Maksed	**0,000**	**140,356**	**140,356**	**140,356**	**421,068**

3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (not to be completed for decentralised agencies)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Üldeesmärgid	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**	**KOKKU**
a) Toetada laienemisprotsessi, kiirendades vastavusseviimist liidu väärtuste, õigusaktide, normide, standardite, poliitika ja tavadega (liidu *acquis*) reformide vastuvõtmise ja elluviimise teel, pidades silmas tulevast liidu liikmesust	138,600	138,600	138,600	**415,800**
b) Toetada Moldova järkjärgulist integreerumist liidu ühtse turuga				
c) Kiirendada Moldova majanduse sotsiaal-majanduslikku lähenemist liidule				
Assigneeringud KOKKU	138,600	138,600	138,600	**415,800**

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	2021–2027 KOKKU
RUBRIIK 7					
Personalikulud	0,000	0,356	0,356	0,356	**1,068**
Muud halduskulud	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
RUBRIIK 7 kokku	**0,000**	0,356	0,356	0,356	**1,068**
RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud					
Personalikulud	0,000	0,661	0,661	0,661	**1,983**
Muud halduskulud	0,000	0,739	0,739	0,739	**2,217**
RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	**0,000**	1,400	1,400	1,400	**4,200**
KOKKU	**0,000**	**1,756**	**1,756**	**1,756**	**5,268**

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse assigneeringutest, mille asjaomane peadirektoraat on kõnealuse meetme haldamiseks juba andnud, ja/või peadirektoraadi sees ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega. Eespool esitatud arvud kajastavad naabruspoliitika ja laienemisläbirääkimiste peadirektoraadi lisavajadusi.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Soovitud täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile, järelevalvele, aruandlusele ja hindamisele. 2 AD
Koosseisuvälised töötajad	3 peakorteris ja 2 Moldova delegatsioonis. Soovitud täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile, järelevalvele, aruandlusele ja hindamisele.

3.2.4. Hinnanguline personalivajadus

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina[11]

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta

[11] Please specify below the table how many FTEs within the number indicated are already assigned to the management of the action and/or can be redeployed within your DG and what are your net needs.

		2024	2025	2026	2027
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)					
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)		0	0	0	0
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)		0	0	0	0
01 01 01 01 (kaudne teadustegevus)		0	0	0	0
01 01 01 11 (otsene teadustegevus)		0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige)		0	0	0	0
• Koosseisuväline personal (täistööaja ekvivalendina)					
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)		0	0	0	0
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja noored eksperdid ELi delegatsioonides)		0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida [14.01.01.01]	- peakorteris	0	0	0	0
	- ELi delegatsioonides	0	0	0	0
01 01 01 02 (lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)		0	0	0	0
01 01 01 12 (lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)		0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) - Rubriik 7		0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) - Rubriigist 7 välja jäävad kulud		0	0	0	0
KOKKU		**0**	**0**	**0**	**0**

Ettepaneku rakendamiseks vajatav personal (täistööaja ekvivalendina)

	Kaetakse komisjoni talituste olemasolevast personalist	**Erakorraline lisapersonal***		
		Rahastatakse rubriigist 7	**Rahastatakse BA ridadelt**	**Rahastatakse tasudest**
Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad	**ei kohaldata**	ei kohaldata	2	ei kohaldata
Koosseisuväline personal (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)	**ei kohaldata**	ei kohaldata	5	ei kohaldata

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	Täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile, järelevalvele, aruandlusele ja hindamisele. 2 AD
Koosseisuvälised töötajad	3 peakorteris ja 2 Moldova delegatsioonis. Soovitud täistööajale taandatud töötajad tegelevad poliitika väljatöötamise ja õigusküsimustega, keskendudes eelkõige hankeküsimustele, finantsjuhtimisele, lepingute haldamisele, auditile, järelevalvele,

	aruandlusele ja hindamisele.

3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade

Compulsory: the best estimate of the digital technology-related investments entailed by the proposal/initiative should be included in the table below.

Exceptionally, when required for the implementation of the proposal/initiative, the appropriations under Heading 7 should be presented in the designated line.

The appropriations under Headings 1-6 should be reflected as "Policy IT expenditure on operational programmes". This expenditure refers to the operational budget to be used to re-use/ buy/ develop IT platforms/ tools directly linked to the implementation of the initiative and their associated investments (e.g. licences, studies, data storage etc). The information provided in this table should be consistent with details presented under Section 4 "Digital dimensions".

Digi- ja IT-assigneeringud KOKKU	Aasta **2024**	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027 KOKKU**
RUBRIIK 7					
Institutsiooni tasandi IT-kulud	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
RUBRIIK 7 kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud					
Poliitikavaldkondade IT-kulud rakenduskavadele	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
KOKKU	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**

3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

– ☐ on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu

– ☐ tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi mittesihtotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu

– ☐ nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist

3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

– ☐ ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist

– ☐ näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta **2024**	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**	Kokku
Nimetage kaasrahastav asutus					
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU					

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

– ☒ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele

– ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

  – ☐ omavahenditele

  – ☐ muudele tuludele

  – ☐ märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksval eelarveaastal kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju[12]			
		Aasta **2024**	Aasta **2025**	Aasta **2026**	Aasta **2027**
Artikkel ….					

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

4. DIGIMÕÕDE

4.1. Diginõuded

4.2. Andmed

4.3. Digilahendused

[12] Traditsiooniliste omavahendite (tolli- ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.

4.4. Koostalitlusvõime hindamine

4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed
